
Tadeusz Markowski

FUNKCJE METROPOLITALNE
PIĘCIU STOLIC
WOJEWÓDZTW WSCHODNICH

VACAT

ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE – PRAWA I PROCESY

We współczesnej gospodarce na osi (trajektorii) rozwoju gospodarczego światowych regionów ekonomicznych możemy wyróżnić (niezależnie od mobilnego kapitału finansowego) dwie skrajne opcje dominacji czynników wytwórczych:

- 1) czynnik „ziemia” – o rozwoju regionu decyduje dostęp do surowców i innych zasobów przyrodniczych;
- 2) czynnik „praca” – dominujące postawy ekonomiczne są związane z wiedzą, tj. wysoką jakością kapitału ludzkiego, w tym intelektualnego, społecznego, etc.

Tym skrajnym opcjom rozwoju możemy przypisać dwie podstawowe strategie jego pobudzenia, tj. bazujące na zasobach materialnych i bazujące na kapitale ludzkim. Ta druga strategia ma szanse na realizację w długotrwałym społecznym procesie edukacyjnym. Jest bowiem charakterystyczna dla wysoko rozwiniętych społeczeństw, które już utraciły – na skutek wyeksploatowania surowców - pierwotną przewagę gospodarczą wynikającą z naturalnych zasobów przyrodniczych. Pomiędzy tymi skrajnymi strategiami występuje cała gama kombinacji, które decydują o specyfice danego kraju czy regionu. W tym polu mieszczą się regiony problemowe, które utraciły na skutek różnych przyczyn swoje dotychczasowe czynniki motoryczne.

W tych regionach – do czasu samoistnego wykształcenia nowych motorycznych kombinacji czynników trwałego rozwoju – można wskazać – na podstawie doświadczeń zagranicznych (np. stan Teksas – od wydobywania i przerobu ropy do gospodarki informatycznej) – na przystającą do współczesnych procesów gospodarczych i wyzwań strategię rozwoju poprzez pobudzanie powiązań sieciowych. Celem implicite takiej strategii jest wytworzenie – z przeciętnych, mało konkurencyjnych (lub wręcz niekonkurencyjnych) zasobów, synergicznej (dodanej) wartości, która tworzy nowe jakościowe źródła przewag konkurencyjnych podmiotów działających w regionie problemowym. W tym podejściu działania koordynacyjne władz publicznych sprawiają, iż przeciętne zasoby regionalne tworzą przewagę konkurencyjną na skutek pojawienia się tzw. zewnętrznych oszczędności dostępnych dla wszystkich współdziałających lokalnych podmiotów gospodarczych. Na tym też między innymi opiera się powszechnie stosowana w krajach rozwiniętych koncepcja rozwoju regionalnych klastrów – produkcyjnych i usługowych.

Polskie wschodnie regiony problemowe, z uwagi na relatywnie niską jakość kapitału ludzkiego, w pierwszej fazie wspierania rozwoju **muszą skoncentrować swoje wysiłki wokół wyraźnie określonych tradycyjnych przewag komparatywnych. Tradycyjne przewagi** wynikają ze specyficznych cech środowiska geograficznego i mają nadal znaczenie w globalizującej się gospodarce (tradycyjne czynniki rozwoju to: położenie względem rynków zbytu i zaopatrzenia, skoncentrowanie potencjałów ludzkich i dóbr kultury materialnej i niematerialnej, zasoby turystyczne i surowcowe oraz przyrodnicze). Wokół nich należy budować zintegrowane strategie rozwoju zurbanizowanych obszarów („obszarów metropolitalnych”) i miast wojewódzkich. Długofalowym celem przekształceń powinno być jednak tworzenie trwałych podstaw rozwoju dla gospodarki opartej na wiedzy, w której główną rolę odgrywają wielkie zurbanizowane koncentracje ludzi wpisane w sieć globalnych powiązań.

ROZWÓJ FUNKCJI METROPOLITALNYCH

Współczesne procesy rozwoju społeczno-gospodarczego są w dużym stopniu determinowane globalizacją gospodarki. Istota i procesy globalizacji są przedmiotem licznych badań i analiz udokumentowanych bogatą literaturą przedmiotu (por. m.in. Aghion Ph., Williamson J. G., 1998, Fabiańska K., Szafarski K., 1999, Kukliński A., Kołodziejcki J., Markowski T., Dziemianowicz W., 2000). Globalizacja ma swoje silne odbicie we współczesnych procesach urbanizacyjnych. Coraz silniej dominuje pogląd, iż zjawiskom narasta-

jącej globalizacji odpowiada szczególnie proces urbanizacyjny dotyczący wielkich miast, który określamy metropolizacją przestrzeni.

Przyjmując w uproszczeniu, że globalizacja jest m.in. procesem eliminacji barier narodowych w przepływie kapitału, ludzi i towarów, to metropolizacja od strony funkcjonalnej oznaczać będzie proces umiędzynarodowienia funkcji miejskich, tj. eliminowania barier w swobodnej wymianie dóbr i usług i współpracy międzynarodowej. Z drugiej strony należy oczekiwać, iż globalne procesy będą także rodziły określone skutki w przestrzeni lokalnej (nie zawsze pożądane) na tyle specyficzne, że można mówić o procesach nowej urbanizacji albo metropolizacji przestrzeni.

FUNKCJE METROPOLITALNE, PROCESY METROPOLIZACJI A KONKURENCYJNOŚĆ REGIONÓW PROBLEMOWYCH

Współcześnie nikt już nie ma wątpliwości, iż motorami rozwoju są największe miasta oraz te elementy sieci osadniczej, które współpracują przez powiązania z większymi miastami i partycypują w globalnych procesach wymiany. Udział obszaru (regionu) zurbanizowanego w globalnej wymianie zależy od międzynarodowej jakości i konkurencyjności jego zasobów materialnych i intelektualnych. Regiony konkurują na poziomie międzynarodowym poprzez swoje najważniejsze ogniwa, jakimi są miasta metropolitalne.

Miasta te muszą posiadać **endogeniczną zdolność** do konkutowania (zdolność do odbudowywania przewag konkurencyjnych swoich zasobów). Oznacza to, że funkcje egzogeniczne tych miast (regionalne, krajowe czy międzynarodowe) mają w regionalnych zasobach stałe źródło do podtrzymywania swojej (wewnętrznej) zdolności konkurencyjnej. Jeśli takiej zdolności w regionie (mieście) nie będzie, miasta będą marginalizowane, a wraz z nimi regiony.

Współczesne skuteczne konkutowanie i rozwój na poziomie globalnym może się odbywać tylko przez oferowanie zintegrowanych złożonych produktów. To oznacza, iż **nawet specjalistyczna usługa lub produkt o znaczeniu globalnym są i muszą być sprzedawane w swoistym pakiecie innych towarzyszących produktów**. Bez takiego myślenia szanse na wykreowanie konkurencyjnych funkcji o znaczeniu ponadregionalnym są praktycznie niemożliwe, a poniesione wydatki nie dadzą oczekiwanego wzrostu gospodarczego.

Jeśli przyjmiemy, iż chcemy wzmacniać funkcje międzynarodowe miast województw wschodnich, to musimy zidentyfikować i wzmacniać te, które mają ponadregionalne znaczenie, a *de facto* w długim okresie mogą mieć znaczenie ponadkrajowe. Zgodnie z koncepcją zintegrowanego (synergicznego) wzmacniania funkcji (metropolitalnych), każda z nich musi być rozpatrywana poprzez pryzmat minimalnego nasycenia zespołu miejskiego (regionu zurbanizowanego) także innymi usługami o zasięgu lokalnym i regionalnym. Jest to warunek konieczny do utrzymania trwałej zdolności konkurencyjnej zlokalizowanych w miastach funkcji egzogenicznych (eksportowych) przynoszących dla regionu wartość dodaną.

Konieczne jest skoncentrowanie uwagi nie tylko na samej stolicy regionu, ale na specyfice regionu oraz możliwościach międzyregionalnej i wewnątrzregionalnej współpracy oraz na tych aktywnościach i zasobach, które mogą uruchomić mnożnikowe procesy rozwoju.

METROPOLIA – PROBLEMY DEFINICYJNE

Należy pamiętać, że funkcje metropolitalne pełni nie tylko miasto, ale cały obszar metropolitalny (por. Gawryszewski i in. 1998). Metropolizacja przestrzeni jest procesem przekształcania się przestrzeni miejskich polegającym na zmianie relacji między miastem centralnym a jego zapleczem. Zmiana relacji polega na osłabieniu lub zerwaniu związków gospodarczych miasta z otaczającym regionem i zastąpieniu ich więziami z innymi metropoliami w skali kontynentalnej lub światowej. Rola regionu ogranicza się do pełnienia funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych dla mieszkańców metropolii, zaś nieciągłość przestrzeni ozna-

cza, że „sąsiadem” w sensie gospodarczym i społecznym nie jest już otaczający region, lecz położona – często w dużej odległości – inna metropolia (por. Jałowiecki 1999a).

Jednym z wyróżników metropolii i obszarów metropolitalnych są funkcje określane jako metropolitalne. W literaturze brak jest jednolitego poglądu na definicję funkcji metropolitalnych, które mają szczególny charakter i wyznaczają rangę miasta w przestrzeni społeczno-ekonomicznej¹. Funkcje te często są pojmowane jako synonim wszelkich funkcji wielkomiejskich kształtujących przestrzeń zewnętrzną miasta, a więc jako funkcje regionotwórcze, wiążące ośrodek centralny z jego zapleczem. Przyjmując jednak, że metropolia (a także cały obszar metropolitalny) nastawiona jest na kontakty zewnętrzne wykraczające poza własny region, takie rozumienie funkcji metropolitalnych wydaje się niewłaściwe.

Ze względu na funkcjonujące różne definicje i znaczenia pojęcia metropolia, istnieją tylko relatywne i subiektywne możliwości wyznaczenia funkcji metropolitalnych. **Trudno jest jednoznacznie i „raz na zawsze” określić, które funkcje budują „metropolitalność” miasta.** Zależy to od specyfiki samych funkcji, jak i charakteru struktur makroekonomicznych w danym czasie, dlatego też kryteria ich wyróżnienia powinny być elastyczne i nawiązywać do aktualnej sytuacji. Tylko niektóre funkcje łatwo określić jako metropolitalne - są to przede wszystkim tzw. usługi biznesowe, a więc służące obsłudze podmiotów gospodarczych (usługi z zakresu bankowości, reklamy, prawa gospodarczego, doradztwa inwestycyjnego, itp.). Jednak w przypadku wielu funkcji zawsze będą występować trudności w zakwalifikowaniu ich do grupy funkcji metropolitalnych. Dotyczy to w szczególności funkcji usługowych, takich jak np. ochrona zdrowia czy kultura, które w określonych sytuacjach mogą być zarówno funkcjami o charakterze lokalnym, jak i metropolitalnym (Śleszyński 2003, s. 121). Funkcje metropolitalne są zawsze funkcjami egzogenicznymi i charakteryzują te ośrodki wielkomiejskie, w których występują instytucje reprezentujące sektor usług wyższego rzędu (usług rzadko występujących), czyli wykraczające swoim zasięgiem działalności daleko poza granice miasta (por. Wolaniuk 1997, s. 10-11).

Aby daną funkcję można nazwać metropolitalną, powinna ona spełniać kilka warunków wynikających z przyjętej definicji metropolii. Powinna to być funkcja:

- zaliczana do nowoczesnych (bazujących na wiedzy i najnowszych technologiach) działów gospodarki narodowej, bądź służąca bezpośrednio lub pośrednio obsłudze działalności gospodarczej lub też zaliczana do wyspecjalizowanych usług wyższego rzędu;
- egzogeniczna – służąca rozwijaniu sieci zewnętrznych powiązań, zwłaszcza w zakresie przepływu wiedzy, informacji, kapitału, dóbr kultury i ludzi;
- budująca konkurencyjność ośrodka miejskiego w układach ponadnarodowych.

Funkcje metropolitalne mogą być pojmowane jako funkcje dominujące (będące konsekwencją monopolistycznej pozycji na rynku oraz silnej dynamiki gospodarczej, technologicznej i kulturalnej), kontrolne (w sferze ekonomicznej, politycznej, społecznej, kulturalnej i technicznej oraz funkcje budujące międzynarodowy charakter powiązań miasta i ponadregionalną rangę miasta (por. Maik 2003, s. 13).

Funkcje metropolitalne są generowane przede wszystkim przez (Parysek, 2000a):

- obecność instytucji reprezentujących struktury kierowania i zarządzania międzynarodowych korporacji gospodarczych;
- obecność struktur kierownictwa światowych instytucji finansowych (banki) i głównych regulatorów rynków kapitałowych (giełdy);
- szybkie i częste połączenia komunikacyjne z głównymi ośrodkami życia gospodarczego;
- obecność najwyższego standardu placówek naukowych (uniwersytety, instytuty badawcze) i technologicznych (centra nowych technologii, technopolie, parki technologiczne);
- działanie najwyższej rangi placówek kulturalnych (muzea, galerie, opery, orkiestry symfoniczne, teatry) i odbywanie się imprez oraz festiwali artystycznych;
- wyjątkowość milieu miasta, wynikająca z jego położenia, specyfiki atmosfery, standardu bazy noclegowej i gastronomicznej, instytucji rozrywki.

Biorąc pod uwagę historyczne znaczenie pojęcia metropolii, możemy przyjąć, że są to miasta, w których występuje przewaga funkcji eksportowych. Oznacza to także, iż do opisu procesów urbanizacji i sieci osadniczej w kategoriach metropolitalnych musimy dołączyć dookreślnik przymiotnikowy. W zależności

¹ Zagadnieniu definicji pojęć metropolii, metropolizacji i obszarów metropolitalnych poświęcono konferencję zorganizowaną w Łodzi w dniach 23–24 lutego 2006 r.

bowiem od tego, jakie jest oddziaływanie miasta, mówimy o metropolii regionalnej, krajowej, kontynentalnej, globalnej. Zasadniczą jednak cechą współczesnej metropolii będzie nagromadzenie funkcji międzynarodowych. Jeśli przyjmiemy, iż globalizacja jest nowym wyznacznikiem przebiegu procesów gospodarczych i przestrzennych, można pokusić się o zdefiniowanie metropolii jako układów węzłowych globalnej gospodarki, a więc takich, w których zlokalizowane są funkcje gospodarcze i społeczne aktywnie współuczestniczące w rozwoju gospodarki globalnej. W konsekwencji dla celów poznawczych i praktycznych dokonywanie klasyfikacji metropolii jest zasadne, gdyż:

- organizacja gospodarki i społeczeństwa globalnego (w tym systemu osadniczego) ma ciągle układ hierarchiczny;
- metropolie różnią się między sobą: zestawem (liczbą), rodzajem, stopniem wykształcenia, charakterem, rangą i zasięgiem przestrzennym realizowanych funkcji metropolitalnych.

Podział taki jest uzasadniony także ze względów naukowych.

Metropolie można klasyfikować, lub raczej hierarchizować, na podstawie:

- stopnia rozwoju funkcji metropolitalnych (inwestycje zagraniczne, liczba światowych firm i instytucji, centrale banków, odsetek zatrudnionych w IV sektorze, itp.);
- znaczenia danego ośrodka w systemie globalnym i stopnia zaangażowania w procesy internacjonalizacji (ilość, siła i kierunek powiązań z innymi metropoliami mierzone np. liczbą międzynarodowych połączeń komunikacyjnych).

Najbardziej oczywista klasyfikacja metropolii (nawiązująca do znaczenia funkcji metropolitalnych i ich zasięgu przestrzennego) obejmuje:

- metropolie globalne;
- ponadnarodowe (międzynarodowe), w tym kontynentalne;
- krajowe (regionalne).

Natomiast klasyfikacja metropolii na: rozwinięte, rozwijające się i potencjalne budzi wątpliwości, tak z logicznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Podkreślamy ten fakt, ponieważ w różnych (jeszcze nieoficjalnych) dokumentach pod wpływem nacisków regionalnych pojawiła się próba takiej klasyfikacji i chętnie jest już używana w praktyce.

METROPOLIZACJA PRZESTRZENI

Wprowadzenie do terminologii nauk przestrzennych i praktyki planistycznej pojęcia obszaru metropolitalnego stosowanego w odniesieniu do największym polskich miast należy uznać za uzasadnione. Termin ten został już przyjęty przez geografów, urbanistów i planistów, a także pojawił się w akcie prawnym (Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, 2003).

Pojęcie obszaru metropolitalnego ma jednak dość teoretyczny, abstrakcyjny i rozmyty charakter. W literaturze istnieje w tym zakresie duża dowolność terminologiczna i interpretacyjna. Konieczne jest więc klarowne zdefiniowanie obszaru metropolitalnego.

Obszar metropolitalny należy wyraźnie odróżnić od innych bliskoznacznych terminów, aby nie stał się jednym z synonimów czy 'zamienników' pojęć wcześniej używanych, potęgując bałagan terminologiczny (termin ten częściowo upowszechnił się w literaturze i praktyce planistycznej już w 'okresie aglomeracyjnym', wskazywał na silne współzależności miasta z otoczeniem i był stosowany zamiennie dla określenia obszaru wpływów rdzenia aglomeracji na otoczenie). W obszarach metropolitalnych mamy do czynienia z nasileniem się procesów sub- i dezurbanizacji. Jednak do zdefiniowania pojęcia obszaru metropolitalnego nie można stosować kryteriów urbanizacyjnych; podstawową jego cechą jest integracja funkcjonalna – rozwój metropolitalnych funkcji wewnętrznych oraz zewnętrznych, zlokalizowanych w różnych częściach tego obszaru.

Postępująca współcześnie metropolizacja przestrzeni – niezależnie od tego czy uzna się ją za zjawisko odrębne, czy też za pewną kolejną, nową i jakościowo inną fazę urbanizacji – znacznie różni się (pod względem ilościowym i jakościowym) od wcześniej zachodzących procesów urbanizacji, gdyż:

- związana jest z obserwowanym w ostatnich dziesięcioleciach szybkim wzrostem znaczenia dużych układów miejskich we współczesnej gospodarce;

- oznacza odstępstwo (niektórzy twierdzą, że właśnie w przypadku metropolii istotne) od zasady hierarchicznej organizacji przestrzeni (teoria Christallera) – wnosząc nowe, silne powiązania między odległymi ośrodkami metropolitalnymi częściowo uniezależnia siłę oddziaływania ośrodka od jego ‘masy’ i odległości fizycznej;
- zmienia relacje między miastem metropolitalnym a otaczającym regionem;
- oznacza nowy sposób terytorialnego podziału pracy, kapitału, wiedzy i władzy.

Metropolizacja przestrzeni, stanowiąca swoistą odpowiedź systemu osadniczego na zjawisko globalizacji, jest to proces:

- związany z krystalizowaniem się nowego typu struktury przestrzennej, ogniskowaniem rozwoju w wybranych, uzyskujących przewagę nad innymi jednostkami i międzynarodową rangę, fragmentach przestrzeni (ośrodkach/wielkich miastach/regionach), które:
  - skupiają światowy potencjał gospodarczy, finansowy, naukowy, władzy, mediów i instytucji kulturalnych,
  - przejmują nadrzędne (kierownicze) funkcje w zarządzaniu gospodarką w skali ponadnarodowej,
  - charakteryzują się dużą innowacyjnością i wysokim poziomem usług,
  - są włączone w międzynarodowy układ powiązań, współpracy i zależności, w formie sieci miast pełniących funkcje metropolitalne.
- zmieniający charakter i siłę powiązań między ośrodkiem centralnym a otaczającym regionem, związany z rozwojem systemu synergicznych powiązań funkcjonalnych na otaczających obszarach (uzupełnianie bądź dublowanie funkcji ośrodka centralnego) oraz przenoszeniem poza ośrodek centralny miejskiego stylu życia przy zachowaniu zdecydowanej i wszechstronnej dominacji centrum;
- prowadzący do zmian w użytkowaniu przestrzeni na obszarach miast oraz ich stref podmiejskich i do powstania dużego, złożonego zespołu osadniczego:
  - często mającego charakter policentryczny,
  - o niejasno zarysowanych granicach między miastem a strefą podmiejską,
  - któremu zazwyczaj towarzyszą procesy koncentracji ludności oraz wzrost potencjału ekonomicznego (kumulacja wartości dodanej) i społecznego;
- oznaczający taki rozwój przestrzeni zurbanizowanej, który prowadzi do ekspansji, eksportu i kopionowania rozwiązań miejskich stworzonych w metropoliach.

Metropolizacja jest pojęciem funkcjonalnym, a nie morfologicznym, i oznacza konieczność spełnienia określonych kryteriów funkcjonalnych (rozwój funkcji metropolitalnych). Przyjęcie, że metropolizacja jest związana ze zdobywaniem przewagi danej jednostki osadniczej nad innymi w obrębie jakiegokolwiek terytorium, oznacza, że istnieje hierarchiczna struktura metropolizacji, np. na poziomie regionalnym, krajowym, kontynentalnym czy globalnym (Markowski, Marszał 2006).

Współczesne procesy rozwoju funkcji metropolitalnych charakteryzują się bardzo często istotnym rozerwaniem w czasie i przestrzeni pośrednich skutków. Sprawia to zasadnicze trudności w prawidłowym wyjaśnieniu istoty zjawiska metropolizacji, zdefiniowaniu i wyznaczeniu obszarów metropolitalnych. Obszar metropolitalny to taki obszar, w którym mamy procesy metropolizacji czynnej – endogenicznej oraz procesy metropolizacji biernej (import oddziaływań innych układów metropolitalnych). Procesy metropolizacji, jako nieodłączna część procesów globalizacji, powodują także groźną dla trwałego rozwoju metropolii alienację funkcji od jej zaplecza.

Aktywne włączenie się węzłów metropolitalnych i ich funkcji w procesy globalizacji powoduje, iż różnie rozkłada się w przestrzeni synergia pozytywnych i negatywnych efektów generowanych przez globalne funkcje. Czasem efekty pozytywne powstają tylko na poziomie krajowym, czasem tylko w innych krajach, a w wielu przypadkach efektami negatywnymi obarczane jest najbliższe otoczenie. Jest to sprawą oczywistą, ponieważ firmy globalne tak właśnie działają i lokalizują swoje filie, aby wykorzystać najskuteczniej krótkotrwałe efekty dostępne w lokalnej przestrzeni gospodarczej. Bardzo często negatywne skutki takich powiązań i decyzji lokalizacyjnych sprzyjają rozlewaniu się urbanizacji i nasilają chaos przestrzenny.

Metropolizację należy zatem rozpatrywać w kategoriach efektów pozytywnych – rozwój funkcji metropolitalnych i np. rozwój lokalnych usług, jak i negatywnych: np. uboczne skutki alienacji funkcji metropolitalnych – wpływających na przestrzeń w postaci tworzenia kosmopolitycznych miejsc pracy dla osób z zewnątrz – czy globalnej spekulacji gruntami.

OBSZAR METROPOLITALNY

Z uwagi na częste mieszanie i zamienne stosownie pojęć aglomeracji i metropolii należy podkreślić, iż aglomeracja miejska jest przede wszystkim jednostką morfologiczną. Tworzy ją zwarty zespół wzajemnie powiązanych (choć odrębnych z administracyjnego punktu widzenia) jednostek osadniczych (duże miasto wraz z otaczającym obszarem), powstały w wyniku procesów koncentracji. Aglomeracja policentryczna (koncentracja wokół kilku jąder osadniczych) nosi nazwę konurbacji.

Obszar metropolitalny jest pojęciem jakościowo różnym od pozostałych. Jest jednostką funkcjonalną tworzoną przez duży, złożony i spójny funkcjonalnie zespół miejski, którego istotną cechą stanowi występowanie funkcji metropolitalnych, a także powiązań funkcjonalnych.

Zdefiniowanie pojęcia obszaru metropolitalnego z morfologicznego punktu widzenia jest bardzo trudne, zaś jego zasięg nie może być utożsamiany ze strefą podmiejską. Obszar metropolitalny jest to wielkomijski układ osadniczy (monocentryczny lub policentryczny) złożony z wielu jednostek osadniczych oraz terenów o wysokim stopniu zurbanizowania:

- obejmujący strefę o znacznym bezpośrednim zasięgu codziennego oddziaływania (miejsca pracy i zamieszkania) oraz tereny potencjalnych możliwości rozwojowych;
- gdzie zachodzą procesy metropolizacji i występuje wystarczające nagromadzenie działalności uzupełniających (substytucyjnych) metropolitalne funkcje ośrodka centralnego (lokalizacja funkcji metropolitalnych);
- dużej skali wewnętrznej integracji funkcjonalnej (silnych powiązaniach funkcjonalnych);
- z dobrze rozwiniętą siecią transportową.

Powstawanie obszaru metropolitalnego jest konsekwencją rozwoju funkcji metropolitalnych. Temu procesowi towarzyszy migracja ludności i przenoszenie działalności gospodarczej na peryferia dotychczasowych skupisk miejskich. Bez rozpoznania przestrzennych skutków funkcji metropolitalnych niemożliwe jest prowadzenie polityki rozwoju metropolii i obszaru metropolitalnego.

Do podstawowych kryteriów delimitacji obszaru metropolitalnego, a w przypadku miast nie spełniających funkcji o znaczeniu ponadregionalnym – delimitacji zurbanizowanych subregionów – należy zaliczyć:

- kryteria funkcjonalne (najważniejsze z punktu widzenia delimitacji obszaru metropolitalnego) – związki funkcjonalne ośrodka metropolitalnego z otoczeniem, wspólnie pełnione funkcje, powiązania gospodarcze i społeczne poszczególnych jednostek wchodzących w skład zespołu metropolitalnego, zakres, rodzaj i zasięg funkcji egzogenicznych;
- kryteria demograficzne – liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia, wielkość i dynamika migracji z ośrodka centralnego na tereny obszaru metropolitalnego;
- kryteria ekonomiczne – liczba i charakter działalności podmiotów gospodarczych, wysoki poziom i duża dynamika rozwoju gospodarczego;
- kryteria urbanistyczne – charakter użytkowania ziemi, rodzaj, stan, jakość, fizjonomia i standard zabudowy;
- kryteria techniczne – stopień rozwoju i nowoczesność rozwiązań infrastruktury technicznej;
- kryteria społeczne – wykształcenie, poziom warunków życia, struktura zawodowa ludności;
- kryteria wyznaczające obszar bezpośredniego ciężenia do metropolii, tzw. dzienny system miejski ('daily urban system'), np. dojazdy do pracy i szkół;
- kryterium zarządzania, czyli wola polityczna potencjalnych podmiotów polityki metropolitalnej do jej koordynowania w obszarach uznanych wspólnie jako strategiczne dla danego obszaru;
- kryterium spójności przestrzennej (w tym także spójność systemów ekologicznych), zapobiegającej powstawaniu 'wysp' i izolowanych obszarów (Marszał 2005, Markowski, Marszał 2006).

Wiele zasięgów oddziaływania jest zmiennych i dynamicznych. **Należy zatem, *de facto*, założyć, iż obszar metropolitalny jest zbiorem o rozmytych granicach i sztywne wyznaczenie jego granicy administracyjnej czy granic statystycznych dla celów poznawczych nie jest rozwiązaniem wystarczającym.**

Mówiąc o obszarze metropolitalnym, przyjmujemy jednoznaczne założenie, iż jest to strefa, w której możemy zidentyfikować przestrzenne skutki oddziaływania własnych funkcji metropolitalnych oraz skutki lokalne (w tym przestrzenne) wynikające z międzynarodowych wpływów innych metropolii (w przypadku

analizowanych miast skutki te nie są jeszcze tak istotne, poza faktem zlokalizowania w każdym z nich sieci supermarketów globalnych firm handlowych).

Metropolizacja w obszarze metropolitalnym jest procesem dwustronnym, tj. oddziaływaniem na przestrzeń funkcji metropolitalnych istniejących w danej metropolii (oddziaływanie wewnętrzne) oraz wpływem innych metropolii na przestrzeń zurbanizowaną (oddziaływanie zewnętrzne). W tym sensie możemy powiedzieć, iż metropolizacji, przynajmniej teoretycznie, podlegać może każdy układ urbanistyczny. Natomiast specyfiką metropolii jest efekt jednoczesnego powstawania tych dwóch procesów. Metropolia jest przede wszystkim układem urbanistycznym generującym skutki na poziomie międzynarodowym. Natomiast wszystkie układy miejskie, które absorbują i wtórnie uczestniczą w międzynarodowym obrocie jako układy podporządkowane, nie będą zaliczane do metropolii. Oczywiście jest, iż teoretycznie każdy układ miejski ma szansę przejścia do fazy metropolitalnej.

Z pewnością polityka wsparcia układu metropolitalnego i niem Metropolitalnego będzie się, przynajmniej teoretycznie, różniła. **Można przyjąć jeszcze jedną hipotezę: metropolia to układ, który dysponuje określoną masą krytyczną pozwalającą na utrzymywanie trwałej przewagi konkurencyjnej lub samoistne jej odbudowywanie na poziomie międzynarodowym.** Układy niem Metropolitalne mają wtórnie uruchamiane procesy rozwojowe; są więc układami stymulowanymi zewnętrznym popytem. Czynniki podażowe, a więc konkurowanie przedmiotowe w tych układach ma znaczenie wtórne (kreowanie i absorpcja innowacji). **Metropolia to przede wszystkim układ generujący i zdolny do samoistnego wytwarzania popytu.**

MIASTA POLSKI WSCHODNIEJ W ŚWIETLE ROZWAŻAŃ TEORETYCZNYCH – KONKLUZJE GENERALNE

Praktycznie żadne z miast stołecznych województw Polski Wschodniej nie spełnia ekonomicznych kryteriów miasta metropolitalnego. Większość funkcji tradycyjnie zaliczanych do funkcji regionalnych jest uzależniona od budżetu centralnego. Umieędzynarodowienie miast wojewódzkich i włączenie ich w procesy rozwoju globalnego powinno skoncentrować się na tych elementach, które realnie pozwalają uzyskać wysoką i trwałą przewagę konkurencyjną na poziomie międzynarodowym i ogólnokrajowym. Te elementy powinny stać się przedmiotem szczególnego wsparcia polityki rządowej.

Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych miast województw wschodnich musi bazować na następujących założeniach:

1. Po pierwsze, należy wspierać rozwój tych funkcji, które mają swoje zaplecze w zidentyfikowanych zasobach regionalnych o znaczeniu ponadregionalnym.
2. Po drugie, należy wspierać te funkcje, które mogą i mają realne szanse na wzmocnienie w wyniku komplementarnego rozwoju z innymi miastami.

CHARAKTERYSTYKA ANALIZOWANYCH MIAST. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

Z danych zamieszczonych w tabeli nr 1 nasuwają się następujące wnioski. Wszystkie województwa objęte programem pomocy charakteryzują się wskaźnikami urbanizacji poniżej średniej krajowej. Najbliżej średniego wskaźnika dla Polski (2004 r.) jest województwo warmińsko-mazurskie, a najniższym wskaźnikiem urbanizacji charakteryzuje się województwo podkarpackie. Największą gęstość zaludnienia na 1 km² posiada województwo podkarpackie – 118 osób na km² i świętokrzyskie – 110, najniższą warmińsko-mazurskie – 59 i podlaskie – 60. Lubelskie ma wskaźnik na poziomie 87 osób na 1 km². Dla porównania najbardziej zaludnione województwa Polski mają odpowiednio: śląskie – 381 osób, małopolskie – 215, a średnia dla Polski wynosi 122 osoby.

Z analizy danych nasuwają się kolejne wnioski. Rzeszów ma wewnętrzną szansę na dalszy wzrost liczby mieszkańców zespołu metropolitalnego. Przy dynamicznych procesach restrukturyzacji rolnictwa,

Tabela nr 1.

POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY – PORÓWNANIA KRAJOWE

Lp.	Miasto	Ludność w tys. 2001	Ludność województwa w tys. 2001	Udział % mieszkańców miasta w liczbie ludności zespołu miejskiego 2001	Udział % mieszkańców miasta w ludności województwa 2001	Udział % zespołu miejskiego w stosunku do liczby mieszkańców województwa 2001	Wskaźnik urbanizacji województw w 2004
1	Białystok	286,4	1219,9	54,6	23,7		59,1
1a	Z.M. Białystok	524,3				43,3	
2	Kielce	210,3	1319,6	51,6	16,1		45,5
2 a	Z.M. Kielc	407,3				31,3	
3	Lublin	354,0	2227,2	54,3	16,0		46,7
3 a	Z.M. Lublina	651,6				29,5	
4	Olsztyn	174,1	1469,3	61,4	12,2		60,1
4 a	Z. M. Olsztyna	283,6				19,9	
5	Rzeszów	162,2	2131,4	49,2	7,7		40,5
5 a	Z.M. Rzeszowa	329,6				15,7	
6	Bydgoszcz	383,2	2101,7	65,7	18,5		61,7
6 a	Z.M. Bydgoszczy	583,1				28,2	
7	Gdańsk	455,5	2204,4	41,5	20,9		67,5
7 a	Z.M. Gdańska	1 098,4				50,6	
8	Gorzów	126,3	1024,5	66,9	12,5		64,2
8 a	Z.M. Gorzowa	188,8				18,7	
9	Katowice	338,0	4830,4	12,3	7,1		78,8
9a	Z.M. Katowic	2,746				57,8	
10	Kraków	740,7	3240,9	58,9	22,9		49,7
10 a	Z.M. Krakowa	1257,5				38,9	
11	Łódź	786,5	2632,9	66,8	29,9		64,7
11 a	Z.M. Łodzi	1178, 0				44,8	
12	Opole	128,6	1080,5	48,2	75,4		52,7
12 a	Z.M. Opola	266,5				24,9	
13	Poznań	572,0	3366,0	56,5	17,1		57,3
14 a	Z.M. Poznania	1 011,2				30,2	
13	Szczecin	415,6	1734,3	53,3	24,5		69,3
14 a	Z.M. Szczecina	778, 1				45,8	
15	Toruń	205,4	2101,7	69,9	9,9		61,7
15 a	Z.M. Torunia	294,0				14,2	
16	Warszawa	1 609,8	5079,0	61,2	31,4		64,7
16 a	Z.M. Warszawy	2 631, 9				51,4	
17	Wrocławia	634,0	2 970,1	61,6	21,8		71,0
17 a	Z.M. Wrocławia	1 029,8				35,4	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Urban Audit (www.urbanaudit.org), Rocznik Statystyczny Polski, GUS 2005.

Rzeszów powinien być miejscem dla relokacji ludności z obszarów wiejskich. Drugim miastem, które ma także wojewódzką szansę demograficzną, są Kielce. Zwiększenie wskaźników urbanizacji województwa oznacza, iż w województwie podkarpackim proces ten będzie dotyczył około 400 tys. osób, zaś w województwie świętokrzyskim – około 200 tys. W przypadku słabej dynamiki rozwoju gospodarczego tych miast, należy oczekiwać, iż część ludności może przenieść się w pobliże innych największych ośrodków miejskich (Warszawa, Kraków) albo wyemigrować za granicę.

Jeśli chodzi o województwa: podlaskie i warmińsko-mazurskie, to ich bezwzględny potencjał demograficzny jest bardzo skromny. Nie należy raczej oczekiwać dalszego wzrostu ludności Zespołu Miejskiego Białegostoku. Natomiast przy zmianie struktury gospodarczej, rozwoju usług i innych funkcji bazujących na rozwiniętym kapitale ludzkim, Białystok wraz z odpowiednio zintegrowanym zapleczem ma duże szanse na rozwój funkcji metropolitalnych. Podobny scenariusz należy zarysować dla Lublina i jego zaplecza, chociaż w tym przypadku istnieje jeszcze możliwość wyzwolenia potencjału demograficznego. Można oczekiwać, iż przy wzroście stopnia urbanizacji w wyniku restrukturyzacji rolnictwa, uwolniony potencjał ludnościowy na obszarach wiejskich – do zagospodarowania w miastach – może sięgać w perspektywie 15–20 lat około 300 tys. mieszkańców. To może oznaczać, iż przy zdecydowanej polityce prometropolitalnej, zespół lubelski zwiększy swój potencjał z 650 tys. do około 700–800 mieszkańców także z perspektywą wzrostu innych miast województwa np. Zamościa czy Chełma.

Z punktu widzenia demograficznego największe problemy z endogennym rozwojem będzie miał Olsztyn. Do miast problemowych z uwagi na zagrożenia demograficzne należy zaliczyć także Kielce i Rzeszów. Im mniejsza bowiem liczba mieszkańców (traktowana tutaj jako miara potencjału ekonomicznego), tym większe uzależnienie funkcji metropolitalnych i regionalnych od zasilania zewnętrznego. Jest to oczywiste w przypadku istnienia funkcji administracji rządowej i regionalnych funkcji administracji publicznej. Dotyczy to także funkcji akademickich. Większość środków finansowych jest pozyskiwana z budżetu centralnego i w pierwszym rzędzie przekazywana uczelniom publicznym. W Olsztynie jest to Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, w Białymstoku – trzy uczelnie: Politechnika, Akademia Medyczna i Uniwersytet, w Kielcach – Politechnika i Akademia Świętokrzyska. Jednocześnie te ośrodki akademickie, nawet jeśli prowadzą badania, to w 80–90 % są one finansowane z budżetu centralnego. Widzimy tu następującą zależność: im większe rozdrobnienie sektora gospodarczego i im mniejsze firmy, tym mniejsze powiązanie między nauką a gospodarką miasta i regionu.

Wsparcie badań stosowanych powinno być powiązane przede wszystkim z regionalną specyfiką województw: w sektorze spożywczym, rolniczym, energetycznym, przemyśle lotniczym, a w przypadku Olsztyna – z technologiami do produkcji jachtów. Komercjalizacja technologii staje się w tych województwach kluczową sprawą.

Problemem jest także coraz większe ograniczanie badań stosowanych na rzecz badań podstawowych, niestety najczęściej badań splotonych – przyczynkarskich służących samorozwojowi kadry akademickiej, a nie rozwojowi polskiej nauki i praktyce gospodarczej. Strategiczną sprawą staje się zewnętrzne wsparcie dla generowania – przez wiodące uczelnie tych miast – użytecznych pomysłów (innowacji) oraz dalszej ich szybkiej komercjalizacji przede wszystkim w województwie, choć nie tylko. Są bowiem w tych miastach olbrzymie szanse na rozwój funkcji metropolitalnych, a ten z pewnością będzie uwarunkowany poziomem wyższego wykształcenia.

Z uwagi na dynamicznie zachodzące procesy suburbanizacji i metropolizacji, interesujące dla celów niniejszej ekspertyzy są wskaźniki wykształcenia mieszkańców, obliczone dla miasta centralnego i całego zespołu miejskiego oraz relacje i zależności zachodzące między nimi w zależności od wielkości miasta i jego regionalnej specyfiki. Spośród badanych miast Polski Wschodniej najwyższym wskaźnikiem wykształcenia charakteryzuje się Lublin (18/13), który jednocześnie wyróżnia się relatywnie najwyższymi wskaźnikami wykształcenia dla całego zespołu miejskiego. Rzeszów ma wskaźnik wykształcenia na tym samym poziomie, tj. 18% miasta i 11% w całym zespole miejskim (18/11). W dalszej kolejności jest Olsztyn – odpowiednio 16/12, Kielce – 17/11, a na ostatnim miejscu Białystok 15/11 (dane z roku 2001). Średnia wykształcenia dla Polski wynosiła w roku 2002 (wg spisu powszechnego) – 11,1%, a szacunki dla roku 2005 mówią o 13%. Dla porównania, polskie największe metropolie uszeregowane według wielkości wskaźników wykształcenia miały w 2001 następujące wskaźniki: Warszawa 21/17, Wrocław 18/13, Poznań 17/13, Gdańsk 15 /13, Kraków 18/13.²

² Uwaga! Dla miast liczono ludność z wykształceniem wyższym do liczby ludności w mieście ogółem; dla Polski podano relacje liczby ludności w w wieku 13 lat i więcej. (Źródło: Rocznik Demograficzny 2005 GUS Warszawa).

Pierwszy wniosek, jaki się nasuwa, to taki, iż duże miasta (metropolie) mają bardziej wyrównane wskaźniki wykształcenia między strefą zewnętrzną a wewnętrzną. W dużych metropoliach obserwujemy przenoszenie się osób z wyższym wykształceniem do strefy zewnętrznej. Miasta średnie mają relatywnie wyższą koncentrację osób z wyższym wykształceniem w granicach miasta.

Porównując miasta o zbliżonej wielkości w układzie międzynarodowym, możemy zauważyć, iż występuje tendencja do tego, iż w krajach, zaliczanych do gospodarek bazujących na wiedzy wskaźniki wykształcenia sięgają 20 paru procent. Tutaj interesującym krajem jest Finlandia. Wskaźniki osób z wyższym wykształceniem w miastach fińskich wynoszą:

Oulu – 25/23

Tampere – 24/22

Turku – 22/22.

Oczywiście jest to bardzo splotona analiza, którą warto pogłębić, jeśli chcemy dalej weryfikować przyjętą hipotezę. Wymaga to jednak zebrania dodatkowych informacji z konkretnych przypadków albo zebrania wystarczającej reprezentatywnej liczby miast, aby zweryfikować te hipotezy metodami stochastycznymi.

W porównaniu z innym podobnymi miastami zachodnimi wskaźniki wykształcenia są na przyzwoitym poziomie. Niestety nie oddają one jakości kapitału ludzkiego. Wysokie wskaźniki bezrobocia pokazują bowiem, iż struktura wykształcenia nie przystaje do struktury wytwórczej naszych miast.

SZANSE ROZWOJU FUNKCJI METROPOLITALNYCH W ŚWIETLE REGIONALNYCH STRATEGII

Poszczególne strategie wojewódzkie i miejskie są zorientowane do wewnątrz. Brak jest w nich nie tylko spojrzenia ogólnokrajowego, ale także ponadregionalnego. We wszystkich dokumentach wyrażane jest zadowolenie z przypisanych im - w projektach dokumentów rządowych (np. w projekcie aktualizacji KPZK) – funkcji metropolitalnych. W żadnym jednak wojewódzkim programie nie ma realistycznej próby przełożenia tego zapisu na konkrety. Traktuje się formalną kategoryzację ośrodków miejskich, zapisywaną w dokumentach planistycznych jako samoistne polityczne narzędzie sprawcze rozwoju, uzasadniające do zabiegów o budowę przede wszystkim infrastruktury transportowej.

ZESTAWIENIE ZAŁĄŻKOWYCH FUNKCJI METROPOLITALNYCH ANALIZOWANYCH MIAST WYNIKAJĄCYCH Z REGIONALNYCH STRATEGII ROZWOJU

Olsztyn

Na funkcje Olsztyna jako stolicy regionu i obsługi turystycznej należy spojrzeć w szczególny sposób, tzn. poprzez pryzmat dużych wahań sezonowych, co ma zasadniczy wpływ na organizację i rozwój usług (np. w okresie wakacyjnym czasowo i stale przebywają tam turyści, a w roku akademickim – studenci). Przy liczbie mieszkańców sięgającej 170 tys. takie sezonowe zmiany popytu będą miały widoczny i istotny wpływ na specyfikę tego miasta. Olsztyn będzie miastem o sezonowo pulsarnym charakterze, tj. zwiększającym w pewnych okresach roku liczbę i strukturę demograficzną swoich „użytkowników-mieszkańców” – i do takiej sezonowej roli musi się przygotować. Będzie to miasto o ograniczonych funkcjach metropolitalnych z dużym wskaźnikiem sezonowości w strukturze wewnętrznego popytu (różna jest struktura popytu studentów i turystów). Należy podkreślić, iż na tle słabo rozwiniętej sieci osadniczej i niskiego zaludnienia województwa warmińsko-mazurskiego rola Olsztyna jako regionalnego ośrodka zarządzania i swoistego centrum logistycznego dla obsługi terenów województwa jest relatywnie bardzo duża. W szczególności należy wykorzystać regionalną i metropolitalną szansę na rozwój turystyki żeglarskiej w tym jednym z największych w Europie kompleksów połączonych jezior.

Wokół żeglarstwa można z powodzeniem rozwijać klastry produkcyjno-usługowe oraz organizować wielkie wydarzenia sportowe, targowe i kulturalne o zasięgu ponadnarodowym. Do wytwarzania jachtów

konieczne jest zastosowanie dwóch typów technologii: niskiej (pracochłonne prace wykończeniowe i wyposażeniowe) i wysokiej (np. materiały kompozytowe, etc.). Daje to niezaprzeczalne szanse dla rozwoju tej produkcji w Polsce, a zwłaszcza w województwie warmińsko-mazurskim. Uzupełniającą strategią przy wzmacnianiu funkcji usług regionalnych i metropolitalnych Olsztyna, pozwalającą na realny wzrost popytu na świadczenie tych usług, powinno być zwiększenie wewnętrznej dostępności między kluczowymi ośrodkami miejskimi a stolicą regionu (stworzenie sieciowego obszaru metropolitalnego) oraz zwiększenie dostępności zewnętrznej poprzez budowę szybkich połączeń miast wojewódzkich tak, aby utworzona sieć ośrodków wojewódzkich mogła rozwijać nie tylko komplementarne funkcje metropolitalne, ale także tworzyć bipolarne i multipolarne alianse strategiczne w rozwoju wyspecjalizowanych funkcji.

Wyspecjalizowane funkcje akademickie, w szczególności dydaktyczne i badawcze związane z naukami geodezyjnymi i rolniczymi stwarzają szansę na zdynamizowanie rozwoju funkcji metropolitalnych bazujących na umiędzynarodowieniu nauki. Z pewnością Olsztyn potrzebuje dobrej infrastruktury kongresowo wystawienniczej i sportowej, która stanie się źródłem całorocznego generowania dodatkowej grupy użytkowników miasta tj. turystów, ludzi biznesu i nauki, którzy zechcą korzystać z bogatych zasobów przyrodniczych regionu i miasta w całym roku.

Koncepcja stworzenia tripola Olsztyn – Elbląg – Ełk, zasygnalizowana w strategii wojewódzkiej, który by kształtował europejską i bałtycką tożsamość województwa warmińsko-mazurskiego wymaga rządowego wsparcia w postaci budowy infrastruktury komunikacyjnej integrującej wewnętrznie ten układ i włączający go także w sprawny układ powiązań z republikami nadbałtyckimi. Stworzenie „Tripola” wymaga także wsparcia finansowego dla rozwoju komplementarnych funkcji wokół zasygnalizowanych wyżej najważniejszych zasobów regionu. Przy takim podejściu pojawi się duża szansa na wzmocnienie unii gospodarczej, kulturalnej i turystycznej całego pasa regionów nadbałtyckich od linii Wisły do Zatoki Fińskiej.

Białystok

- Strategiczne dokumenty dla Białegostoku są nastawione na bieżące problemy. Mają one charakter strategii reaktywnej, tj. nastawionej na rozwiązywanie największych problemów wynikających z aktualnej struktury społeczno-gospodarczej i zachodzących procesów przekształceń niż inwestowania w rozwój niezbędnych funkcji do odgrywania roli miasta transgranicznego ważnego z punktu widzenia polskiej racji stanu i UE.
- Na podstawie oficjalnych dokumentów wynika, iż jedną z funkcji metropolitalnych może być funkcja religijna – Polska metropolia – religii prawosławnej.
- Białystok jest stolicą mniejszości białoruskiej (Białystok może być miejscem przejściowym lub docelowym dla imigrantów z Białorusi).
- Funkcja specjalistycznej służby zdrowia i usług medycznych o znaczeniu regionalnym – istnieje szansa rozwoju specjalistycznych usług medycznych oraz programów prozdrowotnych we współpracy z ośrodkami akademickimi medycznymi Lublina.
- Funkcja administracyjna siedziby urzędów administracji centralnej i samorządowej.
- Białystok może być centrum usług ruchu turystycznego dla regionu północno-wschodniego. (W Białymstoku w programie rozwoju kultury mamy tylko jedno regularnie organizowane wydarzenie o zasięgu międzynarodowym. Jest to festiwal sztuki lalkarskiej.) Ten postulat wymaga stworzenia centrum logistycznego, które pozwalałoby na wygodne dotarcie do najważniejszych zasobów turystycznych regionu, tj. Puszczy Białowiejskiej, bagien nadbiebrzańskich, Góry Grabarki.
- Z uwagi na walory przyrodniczo-produkcyjne, województwo jest liczącym się klastrem produkcji mleczarskiej.
- Do ważniejszych funkcji Białegostoku należy kształtująca się funkcja akademicka. Daje to olbrzymią szansę dla rozwoju, nie tylko dydaktyki, jej umiędzynarodowienia, ale przede wszystkim prowadzenia badań na rzecz gospodarki.

Te cechy województwa pozwalają na wylansowanie Białegostoku jako centrum giełdowego dystrybucyjnego i targowego dla wysokiej jakości żywności. Zasięg oddziaływania takiej giełdy miałby znaczenie dla krajów bałtyckich oraz rynków wschodnich. Białystok jako ośrodek akademicki i naukowo-badawczy wymaga silnego zewnętrznego wsparcia, które by pozwalało na wyspecjalizowanie się w badaniach stosowanych użytecznych dla przedsiębiorców województwa. W Białymstoku należy wybudować park naukowo-techno-

logiczny, który byłby miejscem przenikania innowacji powstających na Politechnice Białostockiej do sektora produkcyjno-usługowego.

Z innych obiektów wartych wsparcia – w nawiązaniu do planowanej dominującej funkcji Białegostoku jako miejsca wymiany kulturalnej i gospodarczej w relacji wschód – zachód, należy wymienić międzynarodowe centrum transportowo-logistyczne powiązane z budową centrum kongresowo-wystawienniczego. W centrum kongresowo-wystawienniczym odbywałyby się regularnie wydarzenia o zasięgu ponadregionalnym. Powinien być to obiekt o szczególnej architekturze promujący to miasto i dziedzictwo przyrodnicze o znaczeniu globalnym.

Kielce

Kielce są otoczone przez inne dynamicznie rozwijające się układy metropolitalne. Sprawia to, iż obszar metropolitalny Kielc ma przy obecnej kondycji gospodarczej znikomą szansę na wzrost potencjału ludnościowego. Szansą utrzymania liczby ludności miasta będzie dopasowanie struktury gospodarczej i funkcjonalnej miasta przystającej do procesów globalizacyjnych. Z uwagi na relatywną bliskość konkurencyjnych miast, Kielce mają szansę na komplementarny rozwój funkcji właśnie w powiązaniu z otaczającymi je miastami wojewódzkimi, a przede wszystkim z Krakowem i Łodzią.

ZESTAWIENIE ODLEGŁOŚCI I POSTULOWANYCH PÓL WSPÓŁPRACY

Lp.	Miasto	Odległość do Kielc	Zakres i pola współpracy
1	Warszawa	181	Edukacja, B+R, Targi międzynarodowe
2	Lublin	167	Turystyka weekendowa, B+R szczególnie w technologiach energetycznych
3	Łódź	136	Edukacja, B+R technologie ceramiczne i energetyczne, Turystyka weekendowa
4	Katowice	156	Turystyka weekendowa, B+R szczególnie w technologiach energetycznych
5	Kraków	114	Edukacja, B+R, Turystyka weekendowa
6	Rzeszów	170	B+R w dziedzinie sprzętu zbrojeniowego, Technologie budowlane

Z tego względu priorytetem dla metropolizacji i umiędzynarodowienia Kielc stają się drogi łączące Kielce z Łodzią i Krakowem oraz rozbudowa lotniska, która włączy Kielce do międzynarodowej i regionalnej przestrzeni lotniczej. Budowa dobrej drogi do Krakowa daje dodatkową szansę na włączenie się miasta do przestrzeni lotniczej przez Kraków – Balice oraz Katowice – Pyrzowice. Szansą dla Kielc jest także szybka sprawna kolej. Szansa Kielc tkwi także w zasobach surowcowych regionu. Polska będzie krajem boomu budowlanego przez najbliższe 20 lat, co daje temu regionowi olbrzymią szansę. Jeśli ten sektor będzie się dynamicznie rozwijał i będzie nowoczesny, bazujący na wdrażaniu innowacji, to wówczas będzie istniała szansa dla kieleckich ośrodków naukowo-badawczych i edukacyjnych. Wokół przemysłu mineralnego można budować wiodące ogniwa regionalnej strategii innowacji. Tutaj Kielce mogą uzyskać wsparcie dla swoich uczelni ze strony uczelni krakowskich (AGH) oraz Politechniki Łódzkiej (niezbędne są krajowe środki finansowe dla tworzenia silnych wspólnych konsorcjów naukowych zdolnych do prowadzenia badań i aplikacji o europejskie środki badawcze).

Mineralne surowce regionu dają szansę na wylansowanie eksportowych usług budowlano-renowacyjnych z wykorzystaniem wysokiej jakości tradycyjnych materiałów budowlanych. Do rozwoju technologii i innowacji w tym sektorze warto wykorzystać działające w Kielcach wielkie firmy budowlane (Skanska, Cersanit) i energetyczne np. GRUPA L6.

Niezbędna jest też większa absorpcja najnowszej myśli światowej. Warto w tym regionie wylansować specjalistyczne światowe targi budowlane. Istniejące targi broni sugerują także, iż dziedzina obronności i technologii z tym związanych może stać się specjalizacją badawczo-rozwojową uczelni kieleckich we współ-

pracy z innymi ośrodkami naukowymi i jednostkami badawczo rozwojowymi, w tym z Radomia i Rzeszowa. Z pewnością Kielce mają duże szanse do umacniania pozycji drugiego po Poznaniu centrum międzynarodowych targów specjalistycznych.

Z dokumentów strategicznych województwa świętokrzyskiego wynika, iż panuje zgodny pogląd, co do ogólnych kierunków rozwoju miasta Kielce. Szanse tkwią także w rekreacyjnych zasobach województwa. Stąd nasuwa się wniosek o rozwijaniu w Kielcach centrum kwalifikowanej turystyki sportu i rekreacji. Pozytywnie oceniany w regionalnych strategiach zasób kulturowy Kielc ma de facto znaczenie wyłącznie krajowe. Nie można go więc traktować jako samoistnej siły napędowej dla gospodarki. Z tego względu trzeba na te zasoby patrzeć jak na uzupełnienie oferty dla wzmocnienia funkcji centrum kwalifikowanej turystyki sportu i rekreacji. Tylko przy zintegrowanym podejściu jest szansa na stworzenie wyspecjalizowanej oferty usługowej o znaczeniu ponadkrajowym (np. motocyklowy tor wyścigowy o znaczeniu ponadkrajowym).

W dokumentach wskazuje się, iż Kielce są znaczącym ośrodkiem życia akademickiego. Niestety jest to funkcja o znaczeniu regionalnym. Bez istotnego wsparcia rządowego, tj. rozbudowy zaplecza naukowo-badawczego i koncentracji środków finansowych na wysokiej specjalizacji, ściągnięciu najlepszej klasy specjalistów, proces samoistnego rozwoju uczelni kieleckich będzie bardzo powolny, a nawet zagrożony. (Przykłady Grecji, takiego miasta jak Volos z nowo utworzonym Uniwersytetem Thesally pokazują, iż taka interwencja jest możliwa i skuteczna). Szansą dla Kielc jest więc stworzenie silnych ośrodków naukowo-badawczych jako ważnych warunków dla przyciągnięcia krajowych i zagranicznych inwestycji z obszaru nowych technologii oraz usług specjalistycznych właśnie w powiązaniu ze specjalizacją B+R.

Lublin

Zasoby turystyczne ziemi lubelskiej mają znaczenie ogólnokrajowe i częściowo międzynarodowe (Diagnoza). Są to: rejon Kazimierza nad Wisłą, Roztocze, Zamość, Janów Podlaski i oczywiście sam Lublin. Lepsze powiązanie infrastrukturą drogową głównych atrakcji turystycznych województwa z Lublinem może wzmocnić jego rolę jako centrum turystyki o znaczeniu międzynarodowym. Szczególne znaczenie dla wzmocnienia jego pozycji jako ośrodka międzynarodowej turystyki może mieć rewitalizacja starówki i rozwój bazy hotelowej. W dalszej perspektywie województwo lubelskie i Lublin – z uwagi na bliskość linii szerokotorowej musi mocno stawiać na rozwój centrum logistycznego, powiązanego z lubelskim zespołem miejskim.

Ważną funkcją metropolitalną jest funkcja akademicka. Pod tym względem jest to jakościowo najsilniejszy ośrodek Polski Wschodniej, także o ważnych powiązaniach międzynarodowych.

Rzeszów

Badania nad ośrodkami wzrostu i stagnacji województwa podkarpackiego (A. Sobala – Gwosdz, 2005) wskazują, iż największe endogeniczne czynniki rozwoju działają obok Rzeszowa w Jarosławiu i Krośnie. Miasta te w niedalekiej perspektywie staną się silnym ogniwami rzeszowskiego (podkarpackiego) regionu zurbanizowanego. Wynika to z przesądzonego programu budowy autostrad i dróg szybkiego ruchu (Łańcut, Przeworsk, Jarosław, Przemyśl przy autostradzie A4, zaś Krosno droga ekspresowa nr 19). Predestynuje to ten układ do kompleksowego, zintegrowanego i komplementarnego rozwoju funkcji metropolitalnych. Sobala oszacowała następujące wskaźniki zaplecza demograficznego oraz ciężenie ludności do tych ośrodków (tabela nr 2).

W przypadku podkarpackiego regionu zurbanizowanego należałoby do niego także zaliczyć Przemyśl. Jest miastem relatywnie odległym, jak na typowe delimitacje zasięgu oddziaływania obszarów metropolitalnych, ale miastem nadgranicznym ciężącym w sposób naturalny (jeśli chodzi o funkcje metropolitalne) w stronę Rzeszowa. Położenie na szlaku autostrady A4 zdecydowanie wiąże to miasto z ośrodkiem rzeszowskim (czas przejazdu autostradą będzie zdecydowanie poniżej 1 godziny). Miasta te w układzie bipolarnym mają szanse na wylansowanie komplementarnych działań np. w zakresie transgranicznej kulturalnej współpracy z regionami Ukrainy i Słowacji.³ Także naturalnym układem, który wpisuje się w specyfikę tego

³ W polskich warunkach póki co mamy raczej tendencje do pogłębiania zachowań konkurencyjnych ze strony władz samorządowych niż tendencje do kooperacji. Taka sytuacja wymaga od rządu takiego finansowania rozwoju funkcji metropolitalnych, które wymuszają podejmowanie lub pogłębianie współpracy i tworzenie układów komplementarnych zdolnych do konkurowania na arenie międzynarodowej.

Tabela 2

Miasta	Liczba ludności 2002/2005	Liczba mieszkańców zaplecza ciężących do ośrodka	Całkowita liczba ludności ciężącej do ośrodka (b+c)
A	B	C	D
Rzeszów	159 791 / 159 020	199 898	359 689
Łańcut	17 989 / 18 045	43 906	61 895
Przeworsk	15 850 / 15 713	21 275	37 125
Jarosław	40 201 / 40 523	86 886	127 087
Przemysł	67 787 / 67 847	65 159	132 946
Krosno	48 249 / 48 060	92 597	140 846
Razem	350 823	509 721	860 544

Źródło: (A. Sobala – Gwosdz, 2005 s.71). Liczba ludności zaplecza miast wyznaczona poprzez ciężenia do liceów ogólnokształcących w roku szkolnym 2003/2004

regionu jest Sanok mający odpowiednio 40 039 mieszkańców w granicach miasta i 63 303 w zapleczu, co daje łącznie 103 342 ludności. Jest to więc wystarczający potencjał demograficzny do wytworzenia endogenicznych popytowych podstaw do rozwoju i wzmacniania funkcji metropolitalnych.

WNIOSKI GENERALNE

Z priorytetowych celów rozwojowych zawartych w programach rozwoju województw wschodnich wynika potencjalna możliwość rozwoju funkcji tranzytowej dla relacji Europa północna – Europa południowa. Taka funkcja wskazuje na potrzebę wybudowania centrów usług logistycznych w pobliżu kilku miast wojewódzkich. Planowane korytarze transportowe predestynują do tego celu okolice Rzeszowa, Białegostoku i Lublina. Niezależnie od wątpliwych międzynarodowych funkcji tranzytowych w tym korytarzu, budowa takiej drogi ekspresowej jest dużą szansą dla poprawy dostępności Polski Wschodniej i aktywizacji funkcji metropolitalnych dużych ośrodków miejskich.

Województwa wschodnie mają istotny wspólny potencjał, jakim jest proekologiczny model rolnictwa i produkcja zdrowej żywności, która może mieć znaczenie europejskie. Miasta wojewódzkie mogą rozwijać zintegrowane programy badań (certyfikacji) i promocji produktów ekologicznych. Targi zdrowej żywności, technologie jej produkcji, przetwarzanie, przechowywanie, techniki głębokiego mrożenia w powiązaniu z logistyką międzynarodową itd., predestynują do rozwoju ponadnarodowych centrów logistycznych Lublin, Białystok i Kielce. Niezbędne jest do tego celu rozbudowanie infrastruktury targowej, usług logistycznych multimodalnych, bazy badawczej. Odpowiednio przygotowany program rozwoju tej branży wraz z odpowiednim międzynarodowym marketingiem powinien pozwolić na wytworzenie produktów żywnościowych i im pochodnych o wysokiej wartości dodanej. (Pracochłonne rolnictwo ekologiczne w tych rejonach może mieć swoją szansę poprzez sezonowe zatrudnianie osób z Białorusi, Ukrainy i innych państw wschodnich).

Ściśle z tą koncepcją może się rozwijać produkcja biopaliw. Południowo-wschodnia Polska może stać się zagłębiem biopaliw. Można tutaj próbować rozwijać kompleks naukowo-badawczy, przetwórczy i targowy. Miejscem predysponowanym jest Lublin z uwagi na już istniejące targi, istniejące zagłębie węglowe, doświadczone kadry techniczne. Lublin w tej dziedzinie może odgrywać wiodącą rolę przy współpracy naukowo-technicznej Rzeszowa. Tutaj można liczyć na umiędzynarodowienie aktywności wytwórczej. Silnym wsparciem może być Lubelski Koncern Energetyczny L6 z siedzibą w Lublinie.

Na analizowane miasta wojewódzkie nie należy patrzeć w kategoriach docelowych wielkich obszarów metropolitalnych i sztucznie im wyznaczać granice planistyczne, czy administracyjne – przyjmując uprosz-

czone i najczęściej bazujące na historycznych procesach kryteria delimitacyjne. Istota rozwoju funkcji metropolitalnych tkwi w stworzeniu funkcjonalnej sieci miast o dobrej dostępności ekonomicznej. Warto wyznaczyć w każdym województwie zespół gmin, które wpisują się w sieciowy funkcjonalny „metropolitalny region” i które będą przedmiotem skoncentrowanego finansowego wsparcia celem wzmocnienia endogenicznych czynników rozwoju załączkowych funkcji metropolitalnych. Należy podkreślić, iż jeśli przy wyznaczaniu funkcjonalnych układów metropolitalnych jako kryterium delimitacji przyjmujemy dostępność komunikacyjną, to tym kryterium powinna być dostępność docelowa (zgodna z projektami infrastrukturalnymi), a nie aktualna.

Uzyskanie trwałych efektów rozwojowych w województwach wschodnich poprzez aktywizację i rozwój funkcji metropolitalnych miast stołecznych, wymaga szczególnego instytucjonalnego skoordynowania budowy oraz kompleksowego i skojarzonego oddawania do użytku inwestycji infrastrukturalnych i rozwijanych funkcji, a przede wszystkim:

- Budowy inwestycji poprawiających zewnętrzną i wewnętrzną dostępność wyodrębnionych węzłowych miast współtworzących docelowy sieciowo-węzłowy układ (obszarów) metropolitalny,
- uzbrajaniu i udostępnianiu terenów budowlanych w skojarzeniu z budowaną infrastrukturą transportową – popartych narodową strategią promocyjną tych miejsc.

Zintegrowana realizacja projektów daje szansę na wytworzenie masy krytycznej, która da szansę trwałego rozwoju zurbanizowanych i powiązanych komunikacyjnie obszarów. Ten postulat ma niebagatelne znaczenie, nie tylko dla wytworzenia rzeczowych trwałych przewag konkurencyjnych województw, ale dla ich ekonomicznego zdyskontowania. W tym samym bowiem czasie wszystkie inne polskie miasta metropolitalne także poprawiają swoją komunikacyjną dostępność.

Każde z miast wchodzące do programu wsparcia funkcji metropolitalnych musi doprecyzować we własnym zakresie programy rozwoju funkcji metropolitalnych będących przedmiotem wsparcia. Programy te należy powiązać ze strategiami marketingowymi, które byłyby podstawą do opracowania narodowej strategii marketingu Polski ze szczególnym uwzględnieniem regionów wschodnich Polski i UE.

Polityka wsparcia funkcji metropolitalnych powinna być weryfikowana poprzez stałe porównania międzynarodowe. W dalszej perspektywie należy wybrać kilka miast, które powinny być przedmiotem szczegółowych analiz empirycznych (monitoringu) i stanowić bazę porównawczą i benchmarkingową dla korygowania polityki rządowej i polityk regionalnych wobec naszych miast.

MIASTA WYBRANE DO PORÓWNAŃ MIĘDZYNARODOWYCH

Są to miasta, które po pierwsze, były ujęte w wykazie europejskich badań porównawczych (*Urban Audit*)⁴. Po drugie, te, które miały potencjał ludnościowy zbliżony do naszych miast wschodnich lub znajdują się w regionach problemowych.

Z listy miast zaprezentowanych w europejskiej bazie miast (*Urban Audit*) wybrano po trzy, cztery miasta europejskie jako punkt odniesienia dla każdego miasta wojewódzkiego Wschodniej Polski, przy czym starano się uwzględnić przede wszystkim kryteria wielkościowe i miejsce w systemie osadniczym danego kraju. I tak zaproponowano:

- dla Olsztyna – Schwerin, Miskolc, Oulu, Tampere;
- dla Białegostoku – Lipsk, Brno, Nancy, Plovdiv (Bułgaria);
- dla Lublina – Drezno, Ostrawa, Leicester;
- dla Rzeszowa – Plezen, Cork, Badajoz;
- dla Kielc – Magdeburg, Valadolit, Clermont-Ferrand, Dijon.

⁴ Zebrane wskaźniki służące do monitorowania miast mają niestety ograniczoną wartość informacyjną i poznawczą w odniesieniu do procesów metropolizacji i rozwoju funkcji metropolitalnych.

LITERATURA

1. Wojewódzkie strategie rodzaju
2. Strategia rozwoju Olsztyna
3. Sobala-Gwosdz, Ośrodki wzrostu i obszary stagnacji w województwie podkarpackim, Kraków, Uniwersytet Jagielloński, 2005
4. Aghion Ph, Williamson J G, Growth, inequality and globalization: theory, history, and policy., Cambridge : Cambridge University Press, 1998, 207 s.
5. Fabiańska K, Szafarski K, Firma na rynku globalnym; Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa. Katowice : GWSH, 1999. 292 s.
6. Kukliński, A. Kołodziejski J., Markowski T., Dziemianowicz W., Globalizacja polskich metropolii, Euroreg Warszawa, 2000, Oficyna wydawnicza „Rewasz”, s. 480.
7. Gawryszewski A., Korcelli R., Nowosielska E., 1998, Funkcje metropolitalne Warszawy. Zeszyty IGiPZ PAN 53, Warszawa.
8. Jałowiecki B., 1999a, Współczesne przekształcenia struktury osadniczej i przestrzeni miejskiej, [w:] Cywilizacja informacyjna a przekształcenia przestrzeni. Zmiany strukturalne metropolii polskich, J. Kołodziejski, T. Parteka (red.). Biuletyn KPZK PAN, z. 186, Warszawa, s. 27–76.
9. Maik W., 2003, Pojęcie metropolii a problem badania funkcji metropolitalnych, [w:] Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni, I Jażdżewska (red.). Łódź, s. 9–18.
10. Markowski T., Marszał T., 2006 Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja – Problemy i pojęcia podstawowe, Warszawa KPZK PAN
11. Marszał T., 1999, Struktura przestrzenna wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego w Łodzi w latach 90, [w:] Budownictwo mieszkaniowe w latach 90. – zróżnicowanie przestrzenne i kierunki rozwoju, T. Marszał (red.). Biuletyn KPZK PAN, z. 190, Warszawa, s. 69-90.
12. Marszał T., 2005, Funkcje metropolitalne Łodzi, [w:] Obszar metropolitalny Łodzi, wyzwania i problemy red. K. Bald, T. Markowski, Biuletyn KPZK PAN z. 215.
13. Parysek J.J., 2000a, Polskie metropolie jako ogniwa procesu transformacji i przemian przestrzenno-strukturalnych (na tle metropolii europejskich), [w:] Uwarunkowania i strategie rozwoju regionalnego w procesach integracji europejskiej, Z. Mikołajewicz (red.). Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 361-380.
14. Śleszyński P., 2003, Funkcje metropolitalne Warszawy – zarys problematyki, [w:] I Jażdżewska (red.), op.cit, s. 119–145.
15. Wolaniuk A., 1997, Funkcje metropolitalne Łodzi i ich rola w organizacji przestrzennej, ŁTN, Łódź.

PORÓWNANIA KRAJOWE W ROKU 2001

Ip.	Miasto	Ludność w tys.	Sr. wielkość g. domowego	% udział gosp. I. osobowych	Sr. cena 1 m ² mieszkania w Euro	Sr. cena m ² domu	Udział % g.d. mieszkających we własnych mieszkaniach	Udział Gd mieszkających w m. social.	Pow. mieszkalna na 1 mieszkanca	Oczekiwana długość życia nowonarodzonych	Liczba rejestrowanych przestępstw na 1 mieszkanca	Wskaźnik bezrobocia	Wskaźnik bezrobocia kobiet	Wskaźnik zatrudnienia	Wskaźnik aktywności	KP na mieszkanca w Euro	Udział mieszkańców z wykształceniem średnim	Udział mieszkańców z wykształceniem wyższym	Gęstość zaludnienia na 1 km ²
1	Białystok	286,4	2,52	33	385	369	9	9	20	76	34	21	20	40	60	3,516	48	15	3,191
1a	Z.M. Białegostoku	524,3	2,72	29	385	369	8	7	22	75,6	28,7	20	20		62	3,516	45	11	103
2	Kielce	210,3	2,55	31	389	389	11	8	19	76	47,9	23	22	40	63	3,462	48	17	1,921
2a	Z.M. Kielc	407,3	2,89	25	389	389	8	6	22	74,8	33,6	23	22		66	3,462	44	11	173
3	Lublin	354,0	2,54	32	517	457	9	9	20	75,1	44,0	20	19	40	59	3,433	49	18	2400
3a	Z.M. Lublina	651,6	2,75	28	517	457	6	6	21	74,6	35,4	19	18		62	3,433	47	13	226
4	Olsztyn	174,1	2,51	32	547	306	13	12	20	76,9	54,1	17	16	44	61	3,757	48	16	1,981
4a	Z.M. Olsztyna	283,6	2,72	28	547	306	17	11	20	74,4	48,3	20	20		61	3,757	45	12	97
5	Rzeszów	162,2	2,77	30	466	268	11	10	20	76,1	41,1	19	19	41	58	3,411	49	18	3,020
5a	Z.M. Rzeszowa	329,6	3,16	24	466	268	7	6	21	75,8	25,6	18	18		61	3,411	48	11	259
6	Bydgoszcz	383,2	2,59	27	355	306	11	13	20	75,1	49,82	19	19	63	64	4 316	52	12	2 196
6a	Z.M. Bydgoszczy	583,1	2,80	5	355	306	11	11	20	74,2	45,2	21	22		64	4316	50	9	171
7	Gdańsk	455,5	2,51	31	704	637	12	20	29	74,5	76,3	17	17	43	63	6703	50	15	1,738
7a	Z.M. Gdańska	1 098,4	2,68	28	704	637	14	13	21	74,8	64,4	18	19		63	4761	59	13	318

8	Gorzów	126,3	2,63	27	278	313	14	17	20	75,2	57,0	24		39	63	4 126	51	11	1,637
8a	Z.M. Gorzowa	188,8	2,79	24	278	313	14	14	21	74,3	46,1	25			63	4 126	49	9	146
9	Katowice	338,0	2,41	32	369	430	6	16	22	73,3	66,5	18	19	43	61	5 635	51	14	2054
9 a	ZM Katowic	2,746	2,54	29	369	430	7	17	21	74,0	42,3	22	24		58	4 878	51	8	1 036
10	Kraków	740,7	2,47	35	622	493	16	10	20	76,3	58,3	17	17	42	60	7 417	50	18	2 266
10a	Z.M. Krakowa	1257,5	2,74	30	622	493	12	7	21	75,7	42,7	17	17		63	3 940	49	13	418
11	Łódź	786,5	2,24	35	404	357	11	21	21	72,3	45,2	22	8		71	7,029	55	11	2 672
11a	Z.M. Łodzi	1178,0	2,37	32	404	357	10	18	22	73,1	39,6	23	21	41	64	5 454	49	13	412
12	Opole	128,6	2,48	33	349	352	15	14	22	76,4	54,8	17	16	42	60	3 786	48	17	1 337
12a	Z.M. Opola	266,5	2,73	28	349	352	12	10	23	75,0	37,1	18	18		55	3 786	47	11	158
13	Poznań	571,9	2,48	33	551	430	8	10	22	75,2	74,7	15	14	45	64	9 378	53	17	2 189
14a	Z.M. Poznania	1011,2	2,77	27	551	430	10	8	23	74,4	54,8	15	16		65	5 958	51	13	272
13	Szczecin	415,5	2,44	32	469	584	16	19	21	74,3	67,9	20	20	41	62	4 820	49	14	1 381
14 a	Z.M. Szczecina	778,1	2,68	27	469	584	19	16	21	73,9	55,1	24	24	-	63	4 820	47	11	124
15	Toruń	205,4	2,56	30	427	278	10	9	20	75,6	59,5	20	21	43	63	3 629	51	13	1,774
15 a	Z.M. Torunia	294,0	2,73	27	427	278	9	8	20	73,9	49,3	21	22		64	3 629	49	10	219
16	Warszawa	1,609,8	2,23	38	857	508	16	14	22	76,0	56,7	14	12	47	66	13 159	47	21	3,259
16 a	Z.M. Warszawy	2 631,9	2,42	34	857	508	13	11	23	74,9	47,2	15	14		67	9 224	47	17	506
17	Wrocławia	634,0	2,38	34	539	531	14	22	22	75,7	55,6	18	18	44	64	6 775	50	18	2 165
17 a	Z.M. Wrocławia	1 029,8	2,61	29	539	531	16	18	22	73,9	42,3	20	20		64	5 469	49	13	225

I. WYBRANE DANE O POWIATACH

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia ^{ab} w km ² w 2004 r.	Ludność ^a				Małżeństwa		Rozwody	
		ogółem	na 1 km ²	w miastach w % ogółu ludności	na 1000 ludności				
					2000	2004		2000	2004
P O L S K A	312685	38253955	38173835	122	61,5	5,5	5,0	1,1	1,5
Dolnośląskie	19948	2912195	2893055	145	71,0	5,4	4,7	1,7	2,2
Wrocław	293	640614	636268	2173	100,0	4,8	4,7	2,2	2,7
Kujawsko-Pomorskie	17970	2067817	2068258	115	61,7	5,8	5,0	1,2	1,7
Bydgoszcz	174	375676	368235	2110	100,0	5,6	4,7	1,8	2,6
Toruń	116	210194	208278	1799	100,0	5,9	4,9	1,9	2,2
Lubelskie	25114	2206200	2185156	87	46,7	5,7	5,4	0,8	0,9
Lublin	148	358933	355998	2414	100,0	5,5	5,2	1,5	1,5
Lubuskie	13989	1008472	1009168	72	64,2	5,3	4,4	1,5	1,9
Gorzów Wielkopolski	86	125767	125578	1460	100,0	5,4	4,6	2,2	2,9
Łódzkie	18219	2627824	2587702	142	64,7	5,3	5,0	1,3	1,7
Łódź	294	798418	774004	2629	100,0	4,7	4,6	1,9	2,4
Małopolskie	15190	3229139	3260201	215	49,7	5,7	5,2	0,8	1,1
Kraków	327	758715	757430	2317	100,0	5,3	4,6	1,5	1,9
Mazowieckie	35566	5115010	5145997	145	64,7	5,5	5,2	1,1	1,4
m.st. Warszawa	517	1672418 ^s	1692854	3275	100,0	4,8 ^s	4,9	1,9 ^s	1,9
Opolskie	9412	1070598	1051531	112	52,7	4,8	4,4	1,2	1,5
Opole	96	130427	128864	1339	100,0	4,7	4,4	2,4	2,4
Podkarpackie	17844	2101375	2097975	118	40,5	5,5	5,3	0,7	1,1
Rzeszów	54	160779	159020	2961	100,0	5,4	5,0	1,7	2,3
Podlaskie	20187	1210688	1202425	60	59,1	5,3	5,1	1,1	1,6
Białystok	94	289233	292150	3109	100,0	5,0	5,1	2,0	2,5
Pomorskie	18293	2172284	2194041	120	67,5	5,8	5,0	1,4	1,4
Gdańsk	262	462995	459072	1752	100,0	5,7	5,0	2,0	2,0
Gdynia	136	253387	253324	1870	100,0	5,5	5,0	1,9	1,9
Śląskie	12331	4758944	4700771	381	78,8	5,3	5,0	1,1	1,7
Częstochowa	160	253133	248032	1554	100,0	5,3	5,3	1,6	2,7
Katowice	164	330625	319904	1944	100,0	4,9	4,6	1,5	2,3
Świętokrzyskie	11708	1302650	1288693	110	45,5	5,7	5,3	0,5	0,2
Kielce	109	213469	209455	1914	100,0	5,7	5,2	0,9	0,2
Warmińsko-Mazurskie	24192	1427508	1428714	59	60,1	5,8	5,0	1,3	1,9
Olsztyn	88	172843	173850	1978	100,0	5,3	4,5	2,4	2,9
Wielkopolskie	29826	3345316	3365283	113	57,3	5,8	5,1	1,1	1,3
Poznań	261	582254	570778	2184	100,0	5,3	4,7	1,9	1,7
Zachodniopomorskie	22896	1697935	1694865	74	69,3	5,3	4,4	1,4	2,1
Szczecin	301	416657	411900	1369	100,0	5,0	4,5	2,0	3,0

a Stan w dniu 31 XII

b Według ewidencji geodezyjnej; obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych.

c Bez m. Wałbrzych.

d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

e Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

f Łącznie z gminą Wesoła.

g Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

i Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

k Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

l Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i wegorzewskiego.

m Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Urodzenia żywe		Zgony				Przyrost naturalny		Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	
			ogółem		w tym niemowląt ^a					
	na 1000 ludności									
	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004
P O L S K A	9,9	9,3	9,6	9,5	8,1	6,8	0,3	-0,2	-0,5	-0,2
Dolnośląskie	9,0	8,6	9,7	9,8	9,6	8,1	-0,8	-1,2	-0,7	-0,5
Wrocław	7,3	7,6	9,9	9,8	9,2	11,2	-2,6	-2,2	0,3	1,2
Kujawsko-Pomorskie	10,4	9,7	9,5	9,2	8,7	7,4	0,9	0,5	-0,5	-0,7
Bydgoszcz	8,3	8,3	9,4	9,6	7,5	6,6	-1,2	-1,3	-1,2	-4,3
Toruń	9,3	8,7	8,2	8,1	5,2	7,9	1,1	0,6	-1,4	-5,5
Lubelskie	10,4	9,5	10,5	10,4	8,0	7,9	-0,1	-0,9	-1,4	-2,0
Lublin	9,0	8,8	8,9	8,7	9,6	8,2	0,0	0,1	0,1	-3,5
Lubuskie	9,9	9,8	8,8	8,8	8,6	8,3	1,1	0,9	-0,6	-0,4
Gorzów Wielkopolski	8,7	8,8	8,1	7,8	10,1	5,5	0,6	1,0	-0,2	-2,3
Łódzkie	8,9	8,7	12,1	11,7	7,7	5,5	-3,2	-3,1	-0,5	-0,6
Łódź	6,8	7,5	13,8	13,3	9,4	5,7	-7,0	-5,8	-0,9	-1,5
Małopolskie	10,9	9,9	8,9	8,7	7,4	6,0	2,1	1,2	0,6	1,0
Kraków	7,9	8,4	9,5	9,2	6,2	6,0	-1,5	-0,8	1,3	1,5
Mazowieckie	9,4	9,4	10,2	10,0	7,2	6,0	-0,8	-0,6	1,8	2,8
m.st. Warszawa	7,0 ^f	8,3	10,6 ^f	10,4	7,0 ^f	5,9	-3,6 ^f	-2,1	2,1 ^f	4,1
Opolskie	8,7	7,8	8,7	8,7	6,0	4,3	-0,0	-0,9	-3,5	-3,2
Opole	7,3	7,5	8,0	8,4	5,4	7,5	-0,7	-0,9	-1,9	-2,3
Podkarpackie	11,2	9,7	8,6	8,5	7,2	7,2	2,6	1,2	-0,9	-1,0
Rzeszów	9,2	9,1	7,2	7,4	7,8	15,1	1,9	1,6	-1,5	-3,2
Podlaskie	9,9	8,9	9,7	9,7	7,3	7,1	0,2	-0,9	-1,3	-1,4
Białystok	8,5	8,5	8,0	7,8	6,2	8,1	0,6	0,7	2,6	-0,8
Pomorskie	10,8	10,4	8,4	8,4	7,7	6,6	2,5	2,1	0,2	0,9
Gdańsk	8,3	8,9	9,6	9,7	17,4	17,9	-1,2	-0,9	-1,5	-1,4
Gdynia	8,6	8,7	8,4	8,8	6,0	5,0	0,2	-0,1	2,6	1,0
Śląskie	8,9	8,5	9,7	9,7	10,1	7,9	-0,8	-1,2	-2,6	-1,8
Częstochowa	8,2	8,1	10,4	10,7	6,8	6,5	-2,2	-2,6	-1,8	-3,1
Katowice	7,6	7,6	10,5	11,1	14,9	8,2	-2,9	-3,5	-3,9	-3,4
Świętokrzyskie	9,6	8,7	10,2	10,3	8,6	5,5	-0,6	-1,6	-1,6	-1,8
Kielce	7,9	8,1	8,1	8,5	6,5	6,5	-0,2	-0,4	-2,6	-6,7
Warmińsko-Mazurskie	10,9	10,1	8,2	8,6	7,5	4,5	2,7	1,6	-1,7	-1,8
Olsztyn	8,7	9,0	7,2	7,0	7,7	2,0	1,5	2,0	3,1	1,3
Wielkopolskie	10,5	10,0	9,5	9,1	7,8	7,1	1,0	0,9	0,4	0,7
Poznań	8,1	8,7	10,4	9,9	6,3	6,6	-2,3	-1,2	-0,6	-3,6
Zachodniopomorskie	10,0	9,4	8,9	9,0	9,0	7,8	1,1	0,4	-0,4	-0,8
Szczecin	8,1	8,3	9,8	10,0	10,9	7,8	-1,6	-1,7	1,3	-1,2

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^b Bez m. Wałbrzych.

^c Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

^d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

^e Łącznie z gminą Wesoła.

^f Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

^g Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

^h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

ⁱ Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

^k Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

^l Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. Zał. 3 WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ^a w % ludności ogółem		Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w tys. t			
			pyłowych		gazowych (bez dwutlenku węgla)	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
P O L S K A	53,6	59,0	180,5	123,2	2083,2	2020,3
Dolnośląskie	70,1	73,9	20,6	8,6	111,3	91,4
Wrocław	88,5	99,7	2,4	1,0	13,3	13,0
Kujawsko-Pomorskie	38,4	60,2	14,2	7,7	75,2	65,1
Bydgoszcz	22,0	92,7	1,9	1,8	12,9	14,6
Toruń	80,9	86,9	1,9	0,9	9,0	5,4
Lubelskie	48,4	50,5	8,0	6,7	40,9	38,3
Lublin	99,1	97,2	1,3	0,9	8,2	4,6
Lubuskie	59,9	62,7	4,8	3,1	23,0	33,5
Gorzów Wielkopolski	95,4	99,5	0,9	0,3	3,9	2,6
Łódzkie	57,8	62,7	12,1	7,4	327,9	230,2
Łódź	94,0	96,9	1,2	1,0	23,6	19,0
Małopolskie	47,2	51,1	16,7	12,4	201,5	187,5
Kraków	90,8	90,9	6,8	5,7	78,5	74,6
Mazowieckie	40,6	47,3	13,9	12,5	188,3	208,8
m.st. Warszawa	42,8 ^f	49,3	2,4 ^f	2,3	46,8 ^f	40,2
Opolskie	50,0	55,1	7,7	4,4	57,5	52,7
Opole	97,5	99,3	0,5	0,3	2,9	2,0
Podkarpackie	40,9	49,6	4,3	3,5	28,1	25,4
Rzeszów	99,5	99,5	0,3	0,2	2,6	2,1
Podlaskie	55,4	61,2	2,0	2,2	14,0	12,5
Białystok	97,8	99,7	0,4	0,9	5,7	5,3
Pomorskie	74,3	77,6	5,4	4,3	48,3	41,5
Gdańsk	98,6	100,0	1,3	1,2	20,9	20,3
Gdynia	100,6	100,0	0,7	0,6	8,4	7,2
Śląskie	62,8	65,5	38,5	26,5	610,6	719,0
Częstochowa	101,0	80,9	1,9	1,2	10,9	7,8
Katowice	69,3	66,5	1,8	1,0	26,3	23,8
Świętokrzyskie	41,2	45,3	8,8	5,9	85,5	74,1
Kielce	84,4	81,6	0,9	0,8	3,5	2,9
Warmińsko-Mazurskie	64,5	68,7	2,5	1,9	15,3	10,7
Olsztyn	100,1	99,7	0,4	0,3	5,0	2,9
Wielkopolskie	52,7	59,1	13,2	10,3	176,1	189,5
Poznań	93,6	93,5	1,9	0,9	12,5	11,9
Zachodniopomorskie	58,0	59,4	7,7	5,7	79,6	40,2
Szczecin	15,2	15,7	2,6	1,6	16,7	10,6

^a Na podstawie szacunków; w 2000 r. określana jako ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków.

^b Bez m. Wałbrzych.

^c Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

^d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

^e Łącznie z gminą Wesola.

^f Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

^g Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

^h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

ⁱ Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

^k Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów goldapskiego i węgorzewskiego.

^l Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone w ciągu roku w tys. t		Wydatki inwestycyjne (ceny bieżące) w zł na 1 mieszkańca na		Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^a w % powierzchni ogólnej		Lesistość ^a
			ochronę środowi- ska	gospodar- kę wodną			
	2000	2004		2000	2004		
P O L S K A	125484,1	124029,5	140	52	32,5	32,5	28,7
Dolnośląskie	32363,5	34706,5	177	84	20,1	18,1	29,1
Wrocław	311,1	277,0	165	81	2,3	6,3	7,1
Kujawsko-Pomorskie	3096,9	2550,3	133	41	31,1	32,4	23,1
Bydgoszcz	232,3	165,7	112	94	34,9	34,9	28,6
Toruń	111,8	151,7	210	32	6,2	6,2	23,6
Lubelskie	4242,6	4072,2	88	46	22,7	22,8	22,3
Lublin	515,6	504,3	87	16	17,2	17,2	11,1
Lubuskie	864,5	623,1	87	54	36,1	39,3	48,7
Gorzów Wielkopolski	67,8	74,7	17	22	6,8	6,8	4,7
Łódzkie	5807,8	4884,3	153	24	16,3	16,4	20,6
Łódź	308,2	349,1	106	6	5,7	5,7	9,6
Małopolskie	10004,5	10079,9	167	82	58,0	58,9	28,4
Kraków	2672,9	2651,3	211	43	13,3	15,0	4,2
Mazowieckie	4383,5	5842,3	106	49	29,6	29,6	22,1
m.st. Warszawa	1756,3 ^f	2469,7	40	27	19,9 ^f	23,5	13,5
Opolskie	2510,1	1816,6	184	40	27,1	27,1	26,3
Opole	858,1	1104,2	119	92	x	x	9,5
Podkarpackie	1349,2	1169,3	138	44	47,9	47,5	36,5
Rzeszów	97,6	86,7	127	12	0,2	0,2	0,1
Podlaskie	717,8	887,4	72	40	31,9	31,9	29,7
Białystok	154,5	136,3	63	25	1,2	1,1	19,2
Pomorskie	1976,1	2097,1	146	35	32,5	32,6	35,8
Gdańsk	477,3	501,2	186	22	22,9	22,9	17,4
Gdynia	148,7	162,0	48	16	32,0	32,0	44,2
Śląskie	46844,7	43459,2	189	50	22,1	22,0	31,7
Częstochowa	656,9	431,6	76	18	6,3	6,3	3,1
Katowice	3936,6	3158,4	161	34	2,5	1,4	39,4
Świętokrzyskie	1913,9	1761,0	114	105	50,2	61,9	27,5
Kielce	65,3	104,7	69	19	22,6	39,6	21,1
Warmińsko-Mazurskie	459,6	594,4	96	48	53,6	46,2	29,9
Olsztyn	66,0	93,2	278	4	0,2	5,7	21,1
Wielkopolskie	3650,8	4304,1	129	43	31,3	31,0	25,4
Poznań	377,8	452,9	81	37	28,5	0,2	13,4
Zachodniopomorskie	5298,6	5181,8	166	39	20,2	20,7	34,7
Szczecin	370,6	326,8	239	51	2,8	5,6	16,7

a Stan w dniu 31 XII

b Bez m. Wałbrzych.

c Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

e Łącznie z gminą Wesoła.

f Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

g Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

i Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

k Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

l Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Pracujący ^{ab}				Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w %		Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^c	
	w liczbach bezwzględnych		na 1000 mieszkańców				w zł	województwo = 100
	2002	2004	2002	2004	2003	2004		
P O L S K A	9745642	9730285	255,0	254,9	20,0	19,0	2409,69	x
Dolnośląskie	661563	659724	227,8	228,0	23,8	22,4	2356,89	100,0
Wrocław	183739	184717	287,5	290,3	12,9	12,3	2511,41	106,6
Kujawsko-Pomorskie	507615	505475	245,3	244,4	24,6	23,6	2087,30	100,0
Bydgoszcz	111617	109143	300,0	296,4	12,9	11,4	2259,10	108,2
Toruń	63222	62764	300,1	301,3	15,2	13,2	2267,80	108,6
Lubelskie	612219	614560	278,7	281,2	18,7	17,8	2096,15	100,0
Lublin	102452	104057	285,9	292,3	13,5	12,4	2323,15	110,8
Lubuskie	210219	214629	208,5	212,7	27,5	25,6	2067,56	100,0
Gorzów Wielkopolski	35359	33865	281,8	269,7	18,6	17,9	2135,61	103,3
Łódzkie	689503	686307	264,4	265,2	20,7	19,5	2123,36	100,0
Łódź	202053	195638	257,3	252,8	19,1	18,4	2293,67	108,0
Małopolskie	775758	785515	239,6	240,9	16,0	15,0	2216,21	100,0
Kraków	242230	248490	319,8	328,1	8,3	7,5	2463,26	111,1
Mazowieckie	1599638	1580889	311,9	307,2	15,4	14,7	3095,96	100,0
m.st. Warszawa	759183	744965	449,7	440,1	6,3	6,2	3465,19	111,9
Opolskie	229953	228452	216,7	217,3	21,4	20,0	2183,74	100,0
Opole	46273	47708	357,8	370,2	11,0	9,9	2411,36	110,4
Podkarpackie	526162	530636	250,0	252,9	20,2	19,1	2018,59	100,0
Rzeszów	68688	68643	429,9	431,7	9,5	9,4	2292,86	113,6
Podlaskie	322600	324633	267,1	270,0	16,9	16,1	2107,50	100,0
Białystok	77260	75851	264,9	259,6	13,8	13,3	2281,63	108,3
Pomorskie	493132	492301	225,8	224,4	22,4	21,4	2374,71	100,0
Gdańsk	130896	130391	283,5	284,0	12,7	11,5	2767,68	116,5
Gdynia	72493	70126	286,0	276,8	10,5	9,4	2658,04	111,9
Śląskie	1188023	1150012	251,1	244,6	17,6	16,9	2488,62	100,0
Częstochowa	73882	72384	294,5	291,8	16,5	16,2	2121,73	85,3
Katowice	153076	146706	470,9	458,6	8,4	7,7	3272,16	131,5
Świętokrzyskie	350588	349973	270,5	271,6	22,0	22,0	2117,74	100,0
Kielce	66875	67073	315,7	320,2	15,6	15,7	2320,83	109,6
Warmińsko-Mazurskie	307978	313328	215,6	219,3	30,3	29,2	2050,21	100,0
Olsztyn	57634	59089	334,2	339,9	11,9	10,8	2477,34	120,8
Wielkopolskie	928382	956527	276,7	284,2	17,1	15,9	2204,31	100,0
Poznań	221673	227945	384,1	399,4	7,1	6,7	2615,90	118,7
Zachodniopomorskie	342309	337324	201,6	199,0	28,4	27,5	2221,63	100,0
Szczecin	108654	107202	261,7	260,3	16,2	15,3	2476,19	111,5

a Stan w dniu 31 XII

b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

c Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

d Bez m. Wałbrzych.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sieć rozdzielcza ^a na 100 km ² w km					Zasoby mieszkaniowe ^{ab}				Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	
	wodociągowa		kanalizacyjna ^c		gazowa	na 1000 ludności	przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²				
							1 mieszkanie	na 1 osobę			
	2000	2004	2000	2004	2000	2004		2000	2004		
P O L S K A	67,8	76,5	16,4	23,6	30,8	32,6	332,3	69,0	22,9	22,9	28,3
Dolnośląskie	58,8	64,5	24,5	31,1	24,0	27,0	347,2	65,9	22,9	20,2	22,4
Wrocław	391,4	407,4	258,5	272,4	434,9	446,3	384,4	59,8	23,0	42,6	31,7
Kujawsko-Pomorskie	101,3	109,2	15,7	24,7	11,2	11,4	322,4	65,4	21,1	18,3	22,3
Bydgoszcz	297,8	316,7	239,7	276,5	359,3	323,2	368,2	56,9	21,0	17,9	14,6
Toruń	232,9	232,6	174,0	186,7	252,6	273,2	366,6	57,0	20,9	25,8	35,8
Lubelskie	59,0	68,3	9,5	12,7	23,2	25,5	318,6	73,3	23,3	13,6	18,9
Lublin	327,7	370,5	318,8	349,0	319,6	353,2	362,5	58,4	21,2	37,5	30,4
Lubuskie	33,3	38,1	9,4	12,8	9,7	15,0	327,8	68,3	22,4	21,0	25,5
Gorzów Wielkopolski	213,6	216,2	189,7	211,0	265,1	265,3	360,6	59,5	21,5	53,4	43,4
Łódzkie	103,0	110,9	15,5	19,3	13,8	15,1	365,1	64,8	23,7	14,4	21,2
Łódź	394,0	412,9	277,8	295,1	333,7	346,0	428,7	52,6	22,6	15,4	17,8
Małopolskie	93,7	102,2	28,4	42,7	127,9	131,7	310,1	73,5	22,8	24,8	33,2
Kraków	318,8	349,9	289,5	335,0	441,0	446,3	381,6	55,9	21,3	45,3	59,0
Mazowieckie	69,2	90,2	14,1	19,1	29,4	30,8	359,8	66,9	24,1	49,3	46,4
m.st. Warszawa	374,2 ^h	392,1	319,8 ^h	331,7	444,9 ^h	475,2	436,7	56,0	24,5	86 ^h	60,9
Opolskie	65,4	69,0	12,3	19,1	11,7	12,6	316,9	76,5	24,2	10,3	11,7
Opole	266,8	270,8	168,2	192,1	207,8	221,7	365,0	62,7	22,9	35,8	28,6
Podkarpackie	62,8	68,4	22,8	44,9	87,2	89,9	285,2	76,8	21,9	13,8	21,8
Rzeszów	424,4	507,0	453,3	580,4	555,2	596,7	340,3	61,5	20,9	28,5	40,6
Podlaskie	44,1	52,6	6,7	9,3	4,0	4,4	329,8	72,4	23,9	31,3	28,0
Białystok	449,8	467,2	317,8	336,5	485,1	478,6	373,1	58,4	21,8	78,6	53,8
Pomorskie	56,4	65,8	20,2	29,2	18,3	17,3	324,7	67,7	22,0	26,1	38,9
Gdańsk	241,9	334,1	241,6	284,1	387,3	291,3	370,1	57,6	21,3	16,9	45,9
Gdynia	277,2	304,2	228,9	261,0	261,0	304,4	385,3	59,6	22,9	39,4	40,4
Śląskie	140,5	144,5	48,4	60,3	111,4	113,1	354,7	65,9	23,4	11,8	21,1
Częstochowa	327,5	341,6	237,2	279,1	238,9	250,6	379,9	59,2	22,5	22,2	20,7
Katowice	289,6	285,1	216,3	214,6	326,0	333,4	414,8	57,7	23,9	11,0	22,1
Świętokrzyskie	79,5	93,8	12,6	19,6	24,5	26,5	320,2	70,5	22,6	14,1	15,3
Kielce	237,8	280,4	216,0	264,4	236,8	259,3	360,4	57,5	20,7	31,0	24,0
Warmińsko-Mazurskie	39,0	46,0	10,7	15,4	5,8	6,3	317,7	64,7	20,6	25,9	29,0
Olsztyn	235,9	258,3	251,6	288,6	260,1	278,5	369,0	57,5	21,2	64,8	70,0
Wielkopolskie	84,9	91,1	14,3	23,0	26,1	28,6	306,9	76,2	23,4	21,7	33,0
Poznań	290,7	326,8	239,0	272,5	425,1	446,2	383,0	63,2	24,2	38,3	43,8
Zachodniopomorskie	31,3	34,7	13,1	17,9	15,2	16,9	336,6	65,4	22,0	24,3	31,2
Szczecin	194,4	208,4	131,6	144,6	244,5	254,9	372,7	59,9	22,3	42,8	46,8

^a Stan w dniu 31 XII

^b Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

^c Oraz kolektory.

^d Bez m. Wałbrzych.

^e Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

^f Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

^g Łącznie z gminą Wesoła.

^h Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

ⁱ Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

^k Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

^l Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

^m Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorszewskiego.

ⁿ Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc		Uczniowie szkół dla dzieci i młodzieży ^a					Uczniowie szkół police- alnych ^a
			podsta- wowych	gimna- zjów	zasadni- czych zawodo- wych	ogólno- kształcą- cych ^b	zawodo- wych (bez szkół zasadni- czych) ^c	
			na 10 tys. ludności					
	2000	2004						
P O L S K A	96	94	704,3	422,2	56,6	195,6	213,1	76,2
Dolnośląskie	94	91	643,0	391,4	53,2	186,6	196,8	93,8
Wrocław	98	93	491,1	311,9	40,3	244,7	170,7	208,0
Kujawsko-Pomorskie	104	97	744,3	438,9	69,5	189,8	203,5	88,1
Bydgoszcz	108	93	609,1	365,5	55,7	258,7	204,4	142,8
Toruń	112	102	603,3	389,0	59,6	357,8	248,3	224,1
Lubelskie	101	97	746,1	452,8	48,9	238,8	229,6	84,6
Lublin	108	103	591,6	356,6	45,7	349,0	250,4	234,9
Lubuskie	96	97	721,9	430,3	61,0	182,1	249,5	74,0
Gorzów Wielkopolski	102	100	612,7	401,3	76,0	302,6	326,6	144,8
Łódzkie	94	90	652,2	388,5	43,1	196,3	178,2	76,9
Łódź	88	84	486,0	292,4	21,5	246,8	119,8	130,9
Małopolskie	98	97	745,8	436,9	64,9	199,9	215,9	76,5
Kraków	100	99	529,4	319,8	47,6	288,0	202,3	162,7
Mazowieckie	98	96	670,2	387,4	42,2	214,8	167,9	58,1
m.st. Warszawa	95 ^h	95	466,5	271,4	19,1	288,6	109,1	89,8
Opolskie	85	84	645,3	406,7	67,4	160,4	210,2	61,6
Opole	98	97	526,1	332,2	101,6	292,5	381,1	257,3
Podkarpackie	98	97	789,7	481,3	63,1	209,0	278,4	63,3
Rzeszów	103	99	611,9	407,7	77,5	504,8	592,2	268,1
Podlaskie	100	94	743,8	457,5	44,7	212,1	244,4	89,2
Białystok	101	92	633,5	406,0	46,5	340,4	311,8	239,1
Pomorskie	96	97	737,5	439,2	67,4	186,3	207,3	77,2
Gdańsk	89	93	563,4	333,6	32,8	214,8	207,2	135,5
Gdynia	98	101	568,9	340,8	30,5	255,4	196,6	107,8
Śląskie	94	94	633,3	391,9	51,0	176,3	220,6	87,4
Częstochowa	93	90	565,6	359,3	64,2	350,5	313,2	190,2
Katowice	98	89	562,7	358,1	35,4	217,7	253,7	202,8
Świętokrzyskie	100	95	718,9	433,2	48,1	203,1	247,8	38,6
Kielce	104	102	565,1	370,3	79,7	376,4	386,3	109,5
Warmińsko-Mazurskie	95	94	777,9	467,7	66,3	193,3	244,8	77,3
Olsztyn	98	101	603,3	377,5	48,6	326,9	302,3	200,7
Wielkopolskie	97	95	740,2	446,8	78,2	181,7	227,5	80,3
Poznań	96	91	527,3	329,2	48,4	314,2	199,1	187,3
Zachodniopomorskie	99	93	711,7	415,6	52,9	185,1	199,0	78,6
Szczecin	100	94	571,5	331,8	37,5	235,4	169,0	152,2

a Bez szkół specjalnych.

b Ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi).

c Ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (łącznie z technikami uzupełniającymi, liceami profilowanymi i szkołami artystycznymi dającymi uprawnień zawodowe).

d Bez m. Wałbrzych.

e Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

f Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

g Łącznie z gminą Wesoła.

h Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

i Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

k Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

l Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

m Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

n Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Łóżka w szpitalach ogólnych ^a na 10 tys. ludności w 2004 r.	Liczba ludności ^a na			
		ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej ^b		aptekę ogólnodostępną	
		2000	2004	2000	2004
P O L S K A	48,0	4672	3155	4599	3912
Dolnośląskie	50,7	4987	3667	4366	3714
Wrocław	79,1	4928	3280	3408	2959
Kujawsko-Pomorskie	44,0	4555	3910	4457	3947
Bydgoszcz	80,1	4472	4282	3131	2557
Toruń	58,5	3822	3471	3966	3530
Lubelskie	52,5	4351	2933	3436	2925
Lublin	107,3	3589	2070	2229	1864
Lubuskie	46,2	5336	3794	4802	3867
Gorzów Wielkopolski	93,3	5468	3693	3310	2854
Łódzkie	55,0	4578	2585	3792	3002
Łódź	79,5	4781	1830	3232	2457
Małopolskie	43,4	4491	2850	4232	3536
Kraków	75,6	3851	1922	2941	2443
Mazowieckie	45,7	4706	3318	6060	4991
m.st. Warszawa	63,3	4508 ^g	2965	6383 ^g	5161
Opolskie	41,0	4595	3226	5576	4124
Opole	93,0	3344	2343	4348	2801
Podkarpackie	42,1	4315	3014	4765	4066
Rzeszów	118,5	3828	1514	2593	2065
Podlaskie	51,9	4160	2947	4693	4310
Białystok	89,0	3756	1571	3077	3320
Pomorskie	39,2	5472	4252	4114	3719
Gdańsk	64,6	4287	3504	3404	3020
Gdynia	36,2	8174	6032	3090	2846
Śląskie	58,1	4002	2502	4558	4216
Częstochowa	70,0	2182	1893	3087	2505
Katowice	111,9	3306	1739	3890	3440
Świętokrzyskie	45,8	3809	3254	4371	3651
Kielce	72,7	3234	2228	3050	2302
Warmińsko-Mazurskie	43,3	5779	3292	5327	4550
Olsztyn	72,2	3678	2258	3324	3104
Wielkopolskie	47,5	5818	3868	4884	4212
Poznań	100,8	3934	2594	3709	2988
Zachodniopomorskie	48,0	5425	3076	5290	4124
Szczecin	89,0	4682	2496	4085	3193

^a Stan w dniu 31 XII

^b Przychodnie, ośrodki zdrowia i poradnie.

^c Bez m. Wałbrzych.

^d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

^e Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

^f Łącznie z gminą Wesoła.

^g Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

^h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

ⁱ Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

^k Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

^l Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

^m Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Biblioteki publiczne (z filiami)				Kina stałe			
	księgozbiór ^a w wol.		czytelniczy ^b		miejsca na widowni ^a		widzowie	
	na 1000 ludności							
	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004
P O L S K A	3549	3522	193	197	5,9	5,9^c	545	870
Dolnośląskie	3744	3685	226	222	7,4	6,7	680	889
Wrocław	2481	2340	194	213	8,5	9,9	2169	2990
Kujawsko-Pomorskie	3719	3726	176	181	4,3	4,0	361	635
Bydgoszcz	2878	2953	134	136	4,7	8,3	681	2297
Toruń	3791	3720	195	212	4,0	2,2	982	1196
Lubelskie	3404	3182	203	203	5,0	4,0	293	369
Lublin	2070	2232	230	217	7,1	5,7	928	1083
Lubuskie	3942	3907	206	205	6,2	4,8	289	347
Gorzów Wielkopolski	3265	3179	273	264	8,3	4,8	791	701
Łódzkie	3437	3439	184	186	4,8	4,0	494	664
Łódź	2738	2755	176	186	5,4	5,9	901	1775
Małopolskie	3309	3274	201	219	4,8	6,4	543	1060
Kraków	2530	2566	231	274	6,4	13,8	1471	3485
Mazowieckie	3168	3221	165	180	7,9	8,2	1078	1625
m.st. Warszawa	2869 ^h	3105	182 ^h	215	15,9 ^h	18,0	2832 ^h	4247
Opolskie	4025	3978	178	165	6,2	4,8	280	539
Opole	3847	4131	258	204	7,7	10,4	1306	3531
Podkarpackie	4195	4183	199	201	5,7	5,5	268	485
Rzeszów	3493	3404	254	282	7,7	10,8	1421	3680
Podlaskie	3544	3659	165	159	4,4	4,4	321	461
Białystok	2451	2789	162	169	5,8	5,7	921	1327
Pomorskie	2983	2755	175	172	6,9	7,0	731	1388
Gdańsk	2146	1954	146	152	11,2	17,0	1282	3646
Gdynia	2582	2279	204	207	11,5	8,5	2095	3897
Śląskie	3536	3580	220	232	5,6	5,7	481	741
Częstochowa	2938	2860	262	252	4,7	4,0	877	856
Katowice	6694	7525	300	386	6,9	17,9	1014	4790
Świętokrzyskie	3442	3394	170	168	5,5	5,0	259	500
Kielce	2527	2579	262	273	7,3	9,8	878	2418
Warmińsko-Mazurskie	3852	3838	211	198	7,1	5,4	308	400
Olsztyn	3478	3522	317	288	8,6	8,6	947	1515
Wielkopolskie	3544	3528	189	190	5,2	6,6	571	939
Poznań	2421	2528	198	197	9,5	20,1	2390	4483
Zachodniopomorskie	4241	4177	207	195	6,2	6,5	480	949
Szczecin	3868	3751	219	194	4,9	8,6	850	2754

a Stan w dniu 31 XII

b Łącznie z punktami bibliotecznymi.

c Ponadto 1 kino samochodowe.

d Bez m. Wałbrzych.

e Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

f Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

g Łącznie z gminą Wesoła.

h Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

i Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

k Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

l Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

m Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

n Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania na 1000 ludności					
	miejsca noclegowe ^a		udzielone noclegi		korzystający z noclegów	
	razem	w tym obiekty hotelowe ^b	razem	w tym obiekty hotelowe ^b	razem	w tym obiekty hotelowe ^b
2004						
P O L S K A	15,3	4,3	1222,0	483,2	412,4	253,0
Dolnośląskie	16,5	6,2	1622,9	725,2	580,1	340,7
Wrocław	11,4	8,5	1672,1	1156,4	851,8	646,6
Kujawsko-Pomorskie	12,4	2,9	1048,8	294,2	303,5	179,5
Bydgoszcz	4,9	3,9	463,8	423,0	257,1	233,3
Toruń	8,5	5,9	999,5	783,9	662,1	544,2
Lubelskie	10,0	2,4	583,2	231,5	249,8	143,8
Lublin	7,1	5,0	756,0	624,5	400,8	344,9
Lubuskie	20,1	6,1	1172,2	632,9	524,2	397,6
Gorzów Wielkopolski	8,0	7,3	894,4	846,2	533,8	503,0
Łódzkie	6,1	2,6	504,7	270,4	227,5	159,0
Łódź	4,5	3,2	571,8	397,3	295,0	238,4
Małopolskie	20,0	6,8	2174,9	875,5	707,9	395,8
Kraków	20,2	14,6	2811,7	2196,1	1375,5	1109,9
Mazowieckie	7,4	4,9	788,5	601,7	387,5	328,9
m.st. Warszawa	12,9	11,5	1704,7	1518,4	875,7	810,7
Opolskie	7,5	1,9	461,0	197,0	180,5	103,0
Opole	5,6	4,4	754,9	636,6	366,7	330,6
Podkarpackie	8,2	2,5	638,0	228,8	228,0	124,9
Rzeszów	10,4	7,4	943,4	635,2	512,3	405,5
Podlaskie	10,4	2,2	658,4	260,2	312,4	174,8
Białystok	4,7	2,7	545,3	377,3	360,1	255,3
Pomorskie	39,8	5,9	2345,4	601,1	597,2	285,6
Gdańsk	22,9	6,5	1839,5	881,3	750,9	447,8
Gdynia	9,5	4,3	872,0	572,3	378,8	285,9
Śląskie	7,5	3,1	668,7	336,1	284,4	168,6
Częstochowa	10,1	2,5	804,3	341,6	707,3	276,0
Katowice	8,1	7,1	750,9	701,7	420,7	393,0
Świętokrzyskie	6,4	2,7	460,8	259,8	234,6	156,1
Kielce	6,6	4,9	618,0	554,1	319,5	279,8
Warmińsko-Mazurskie	24,4	7,3	1447,8	739,7	534,0	377,9
Olsztyn	32,0	10,6	1457,2	1004,6	714,6	564,6
Wielkopolskie	11,3	4,1	722,8	393,2	361,3	257,9
Poznań	12,7	8,3	1181,1	909,2	702,6	579,7
Zachodniopomorskie	63,8	6,5	5241,7	787,3	886,6	344,1
Szczecin	12,8	8,8	1427,7	1275,7	840,9	767,8

^a Stan w dniu 31 VII.

^b Dotyczy: hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Drogi publiczne o twardej nawierzchni ^a w km		Produkcja sprzedana przemysłu ^b		Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^b według lokalizacji inwestycji (ceny bieżące)		Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach ^{ab} (bieżące ceny ewidencyjne)	
	powiatowe	gminne	w mln zł		na 1 mieszkańca w zł			
	2004				2002	2004	2002	2004
P O L S K A	114718,5	90870,5	625423,3	16381	1650	1913	23534	25653
Dolnośląskie	8451,0	6069,1	47253,4	16318	2123	2299	23080	26356
Wrocław	254,0	571,2	9737,7	15290	3020	3044	33247	36664
Kujawsko-Pomorskie	6605,0	4404,3	29642,1	14337	1421	1434	17354	19038
Bydgoszcz	125,9	242,7	6542,5	17723	2410	2075	30592	32296
Toruń	66,8	129,0	5452,5	26165	2539	2585	27580	30980
Lubelskie	9195,1	5471,4	15400,3	7039	773	836	12925	14406
Lublin	114,0	145,0	3111,1	8740	2002	1562	32222	30690
Lubuskie	3478,9	2067,7	13240,1	13120	1268	1606	17407	20322
Gorzów Wielkopolski	59,4	–	2324,8	18482	1333	1207	29728	28884
Łódzkie	7789,8	6326,5	30922,4	11927	1289	1642	18882	21352
Łódź	373,8	345,3	8283,9	10671	1674	2069	23637	27364
Małopolskie	6481,7	12868,3	38900,2	11947	1198	1563	19051	20053
Kraków	221,0	698,6	12968,1	17109	2480	3040	42335	44270
Mazowieckie	12991,1	10514,9	124323,3	24190	3250	3608	44698	49334
m.st. Warszawa	519,6	1150,9	64775,8	38310	7160	7162	98191	106117
Opolskie	3770,7	2975,5	16928,1	16065	1025	1351	24391	25051
Opole	41,2	131,0	2290,3	17797	2606	3337	40365	29700
Podkarpackie	6350,3	5026,8	22331,0	10647	960	1175	14665	15974
Rzeszów	88,7	64,4	2684,9	16887	4021	3408	38293	35916
Podlaskie	6456,0	2186,9	10270,8	8530	836	1128	13881	15449
Białystok	79,5	187,1	2517,2	8623	1551	1469	27591	29314
Pomorskie	5605,3	3325,2	35961,3	16403	1488	1793	24540	23688
Gdańsk	167,9	360,9	12932,7	28083	2812	3605	56577	48570
Gdynia	109,6	164,8	3526,0	13901	1884	1899	31144	33336
Śląskie	6074,4	11611,0	123052,2	26138	1801	1939	28827	29995
Częstochowa	128,3	422,5	7150,5	28729	3232	1400	26884	28082
Katowice	193,0	293,6	31785,1	98969	3518	3480	58434	63628
Świętokrzyskie	5596,9	4712,7	13916,2	10786	1126	1008	17671	17694
Kielce	109,8	110,9	3205,5	15267	2948	1888	36209	38010
Warmińsko-Mazurskie	7150,5	1901,1	14610,3	10229	958	1102	13306	15071
Olsztyn	13,0	170,0	4254,8	24545	2032	3050	39176	43139
Wielkopolskie	11314,2	9088,7	70499,2	20969	1888	2367	20950	24957
Poznań	265,0	500,0	23500,0	41012	5526	5870	47308	59855
Zachodniopomorskie	7407,6	2320,4	18172,4	10717	1198	1735	20439	22095
Szczecin	232,0	289,0	6088,8	14732	1779	1879	34151	35126

^a Stan w dniu 31 XII

^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^c Bez m. Wałbrzych.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody budżetów gmin ^a		Wydatki inwestycyjne budżetów gmin ^b		Dochody budżetów powiatów i miast na prawach powiatu		Wydatki inwestycyjne budżetów powiatów i miast na prawach powiatu	
	na 1 mieszkańca w zł							
	2000	2004	2000	2004	2000	2004	2000	2004
P O L S K A	1162	1591	226	292	1014	1158	164	151
Dolnośląskie	1297	1723	307	295	1073	1144	169	148
Wrocław	x	x	x	x	2341	2731	527	447
Kujawsko-Pomorskie	1153	1596	209	223	952	1123	138	109
Bydgoszcz	x	x	x	x	1616	1970	292	128
Toruń	x	x	x	x	1824	2195	406	402
Lubelskie	1064	1470	171	261	796	889	84	98
Lublin	x	x	x	x	1717	2074	216	263
Lubuskie	1234	1663	228	284	889	945	128	111
Gorzów Wielkopolski	x	x	x	x	2153	2164	567	311
Łódzkie	1131	1557	202	291	951	1069	106	138
Łódź	x	x	x	x	1806	2173	243	303
Małopolskie	1114	1510	201	282	824	996	122	143
Kraków	x	x	x	x	1795	2387	367	445
Mazowieckie	1173	1619	269	347	1527	1673	389	277
m.st. Warszawa	x	x	x	x	3370 ^g	3539	1039 ^g	572
Opolskie	1141	1499	181	231	686	735	73	52
Opole	x	x	x	x	2332	2595	407	239
Podkarpackie	1107	1499	218	284	698	759	94	97
Rzeszów	x	x	x	x	2187	2387	478	328
Podlaskie	1106	1489	207	292	886	1063	129	192
Białystok	x	x	x	x	1592	1985	297	287
Pomorskie	1226	1704	242	311	1096	1320	208	144
Gdańsk	x	x	x	x	2015	2813	465	287
Gdynia	x	x	x	x	1719	2011	512	257
Śląskie	1149	1603	186	323	1234	1494	182	194
Częstochowa	x	x	x	x	1668	1964	214	200
Katowice	x	x	x	x	2163	2918	441	709
Świętokrzyskie	1086	1509	215	326	714	785	89	92
Kielce	x	x	x	x	1840	2126	286	219
Warmińsko-Mazurskie	1178	1636	189	243	819	961	75	122
Olsztyn	x	x	x	x	1889	2483	196	460
Wielkopolskie	1163	1584	252	279	835	980	99	106
Poznań	x	x	x	x	1989	2565	302	290
Zachodniopomorskie	1290	1798	267	320	1004	1072	142	95
Szczecin	x	x	x	x	1899	1938	440	175

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

b Bez wydatków inwestycyjnych gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

c Bez m. Wałbrzych.

d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

e Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

f Łącznie z gminą Wesoła.

g Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

i Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

k Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

l Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

m Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.

I. WYBRANE DANE O POWIATACH (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Podmioty gospodarki narodowej ^a zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					
	ogółem		osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej		osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
P O L S K A	833	937	179	213	654	724
Dolnośląskie	926	1052	201	263	725	789
Wrocław	1376	1485	363	415	1013	1070
Kujawsko-Pomorskie	816	895	153	176	663	719
Bydgoszcz	1147	1231	251	275	896	956
Toruń	1087	1230	224	270	863	960
Lubelskie	607	684	131	149	477	535
Lublin	1015	1110	261	278	754	832
Lubuskie	872	981	190	238	682	744
Gorzów Wielkopolski	1200	1306	307	335	893	972
Łódzkie	805	946	156	182	648	764
Łódź	1013	1214	232	276	781	938
Małopolskie	780	886	169	200	611	686
Kraków	1171	1374	320	382	852	992
Mazowieckie	1018	1138	251	298	766	839
m.st. Warszawa	1486 ^f	1696	468 ^f	567	1018 ^f	1129
Opolskie	719	841	171	210	547	631
Opole	1334	1479	388	442	946	1037
Podkarpackie	611	665	122	143	489	522
Rzeszów	1087	1171	293	326	794	845
Podlaskie	709	757	129	136	581	620
Białystok	1094	1073	206	194	888	878
Pomorskie	918	1017	212	252	706	765
Gdańsk	1179	1268	352	391	828	877
Gdynia	1073	1204	248	308	825	896
Śląskie	810	913	178	206	632	707
Częstochowa	1032	1047	202	211	830	836
Katowice	1175	1316	345	417	830	899
Świętokrzyskie	685	800	128	152	557	648
Kielce	1156	1380	267	301	889	1079
Warmińsko-Mazurskie	720	762	159	189	561	573
Olsztyn	1192	1220	325	336	867	884
Wielkopolskie	880	994	173	204	707	790
Poznań	1352	1543	348	404	1004	1139
Zachodniopomorskie	1060	1192	211	250	849	941
Szczecin	1425	1545	338	374	1087	1171

^a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne, stan w dniu 31 XII

^b Bez m. Wałbrzych.

^c Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem wschowskim.

^d Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem brzezińskim.

^e Łącznie z gminą Wesoła.

^f Dane dotyczą byłego powiatu warszawskiego.

^g Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem leskim.

^h Łącznie z nowo powstałym w 2002 r. powiatem sztumskim.

ⁱ Do dnia 31 XII 2001 r. powiat tyski.

^k Łącznie z częścią nowo powstałych w 2002 r. powiatów gołdapskiego i węgorzewskiego.

^l Łącznie z częścią nowo powstałego w 2002 r. powiatu łobeskiego.